

LADONJA

VJERSKI INFORMATIVNO KULTURNI LIST
GODINA XXX □ 6 (294) □ LIPANJ 2010.

Cijena 8 Kn

Bog je moj Spasitelj. Njemu se
utječeš i u svakom trenutku svoju
polazeću vjeru i vještine u vjeri
slijedi.

**U OVOM BROJU PRILOG LADONJE:
Završetak Svećeničke godine**

Svjedočanstvo: ZLATOMISNIK DR. LUCIJAN FERENČIĆ

INTERVJU: Karmelo Krebel, direktor tvrtke Kamen Pazin

Posveta crkve bl. Alojzija Stepinca u Škropetina

ŽIVOT VJERE: Buzetska župa

Crkva u Svetom Petru u Šumi

Župna crkva podignuta je na mjestu benediktinske iz 1134., dovršena i posvećena 1755. Počeo ju je graditi u 17. st. domaći sin Šimun Bratulić, pavlin, potom general reda i zagrebački biskup.

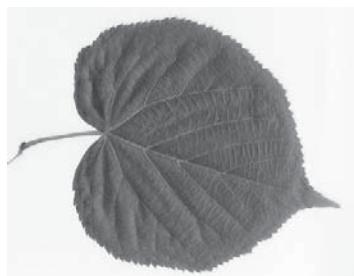
Natkrivena je bačvastokrižnim svoidom. Mnoštvo prozora omogućuje barokni lom svjetlosti. Ima dobro očuvan inventar. Svi oltari, rezbareni u drvu, djelo su Pavla Riedla. Na glavnom su oltaru impresivni likovi apostola.

Raritet su krasne barokne kožne, pozlaćene zidne tapete kojima su dviće bočne kapele obložene od podnožja do vijenca.

Uz crkvu je sagrađen samostan, temeljito obnovljen i dograđen prekrasnim klaustrom 1731.

Pavlini su se vratili u samostan u Sv. Petru u Šumi nakon punih 210 godina.

LIPANJ

- U 1 Gaudencije, Justin
- S 2 Marcelin i Petar, Blandina
- Č 3 TIJELOVO, Karlo Lwanga**
- P 4 Kvirin Sisački, Klotilda 23,14 ●
- S 5 Bonifacije, Igor, Valerija
- N 6 10. OBICNA, Norbert, Darko**
- P 7 Robert, Venancije
- U 8 Medard, Melania, Žarko
- S 9 Efrem, Dijana
- Č 10 Margareta, Biserka
- P 11 Srce Isusovo, Feliks i Fortunat
- S 12 Srce Marijino, Jolanda 12,26 ●
- N 13 11. OB., Antun Padovanski**
- P 14 Valerije, Elizej
- U 15 Vid, Modest, Krescencija
- S 16 Gvido, Franjo Regis
- Č 17 Kviricije i Julita
- P 18 Marko i Marcelijan, Grgur
- S 19 Romuald, Bogdan 05,31 ●
- N 20 12. OBICNA, Naum Ohridski**
- P 21 Alojzije Gonzaga
- U 22 Paulin, Alban, Toma Morus**
- S 23 Sidonija, Zdenka
- Č 24 Rođenje Ivana Krstitelja
- P 25 Henrik, Eleonora**
- S 26 Ivan i Payao, Virgil 12,32 ●
- N 27 13. OBIČNA, Ćiril Aleksandr.**
- P 28 Irenej, Atilije
- U 29 Petar i Pavao ap.**
- S 30 Rimski prvomučenici

Spomendani

3. lipnja: TIJELOVO, Corpus Christi, svetkovina na spomen ustanovljenja euharistije na Veliki četvrtak. Za cijelu zapadnu Crkvu uveo ju je papa Urban IV.

11. lipnja: SRCE ISUSOVO, simbol božanske ljubavi i žrtve. Župa Marcilnica – Labin.

12. lipnja: SRCE MARIJINO, simbol Marijina trpljenja i sućuti za ljude. SV. FELIKS I FORTUNAT. Župa Šišan.

13. lipnja: SV. ANTON PADOVANSKI. Župa Pula

17. lipnja: SV. KVIRIN I JULITA. Župa Višnjan.

20. lipnja: SV. ALOJZIJE GONZAGA, zaštitnik mladeži; mladi plemić koji se odrekao kneževa prijestolja, stupio u isusovački red, umro u 23. godini služeći bolesne od kuge.

24. lipnja: SV. IVAN KRSTITELJ; od 12. st. uz njegov spomandan uobičajeno je paljenje krijesova. Župe Dačila, Kaldir, Krbune, Labinci, Šušnjevica, Sv. Ivan od Šterne.

29. lipnja: SV. PETAR I PAVAO. Župe Gologorica, Kostanjica, Kringa, Kršete, Marčana, Sv. Petar u Šumi, Vranja.

Pokrenuo Antun Hek,
od lipnja do listopada 1972. listić –
prilog obiteljskog časopisa Kana,
samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač

Biskupski ordinarijat
Porečke i pulske biskupije

Glavni urednik

Željko Mrak

Uredništvo

Blaž Bošnjaković

Ilija Jakovljević

Tomislav Milohanić

Željko Mrak

Luka Pranjić

Adresa uredništva

Jurja Dobrile 1, 52400 Poreč
tel: 052/429-034
fax: 052/429-039
ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 10 puta godišnje,

1. nedjelje u mjesecu

Rukopise i fotografije ne
vraćamo

Grafička priprema

Gabrijel Erman,
Tomislav Erman

Tisk

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Prodavaonice

Josip Turčinović d.o.o., Pazin
Antuna Kalca 2, Pazin
Danteov trg 1, Pula

Nakladnik

Josip Turčinović d.o.o za
nakladničku i grafičku djelatnost

Žiro račun 2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144
IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN

1330-5018

Naslovnica: Prva pričest u

Umagu

Sadržaj

Aktualno: Posveta prve crkve bl. Alojzija Stepinca	4
Kronika: vijesti iz biskupije i župa	6/9
Intervju: Karmelo Krebel	10/11
Svjedočanstvo: zlatomisnik Lucijan Ferenčić	12/13
Život vjere: Buzetska župa	14/15
Crkva u Hrvatskoj: događanja	16
Kolumna: Što danas znači biti svećenik?, don Luka Pranjić	17
Blaženik sutra: sluga Božji Miroslav Bulešić	18/19
Crkva i društvo: kolumna dr. Marija Sošića	20
Kultura: restauracija fresaka u Motovunskoj crkvi	21
Feljtoni	22/24
Crkva u svijetu: događanja	24
Savjeti: pedijatrica Marinela Milić-Janjušević	26
Istarska kronika: događanja	27

Karmelo Krebel

Riječ urednika

Poštovani čitatelji!

Ostati uspravan, sačuvati dostojanstvo i ponos kad je najteže, kad se čovjeka lomi svim sredstvima odlika je samo velikih ljudi. U povijesti naroda kojem pripadamo bilo ih je više, a jednom među njima pripada posebno mjesto u našoj memoriji. Blaženi kardinal Alojzije Stepinac njegovo je ime. Ni duge godine tamnovanja, ni blaženja svake vrste i podmetanja od strane komunističkih vlasti nisu mogle slomiti i uništiti ovog istinskog velikana duha Crkve u Hrvata. Dolazili su mu razni emisari nudeći mnogo toga samo da vjernički hrvatski puk odvoji od Petrove stolice, ali se nije dao pokolebiti. Skroman i ponizan uvek je stajao uz narod i znao je da će i to zlo proći, da u tim kušnjama treba biti postojan. Bio je i ostao dosljedan u svom svećeničkom predanom

služenju Bogu i narodu. Ovaj uvodni tekst pisan je s razlogom. Naime, Porečka i pulska biskupija dobila je prvu sagrađenu crkvu posvećenu blaženom kardinalu Alojziju Stepincu. Crkva se nalazi u Škopetima u pazinskom dekanatu, a 07.svibnja posvetio ju je biskup porečki i pulski, mons. Ivan Milovan. Istra je tako dobila još jedno posvećeno mjesto gdje će okupljeni narod crpsti snagu za istinsko svjedočenje vjere u vremenima nesklonom Crkvi. Lik i djelo blaženika kome je crkva posvećena je nepresušan izvor vjere koja ne posustaje i za najvećih političkih i revolucionarnih nevera i oluja. To je svjetlo koje se ne gasi i kad sve izgleda mračno. Ustrajati na tom putu i čvrsto vjerovati da je Božjom voljom sve moguće, ono je za što je živio i čemu je svjedočio i naš blaženik. Stoga je i ovaj uvodnik poziv svim vjernicima da se svake godine dostoјno i u

što većem broju okupljamo na ovom posvećenom mjestu i da duhovna snaga koju je iskazivao u svom mučeništvu blaženi Alojzije Stepinac postane dio naših života.

Jedino tako okupljeni možemo svjedočiti naše vjerničko jedinstvo i kao zajednica čuvati i njegovati djedovsku baštinu. Prisutnost blaženog Alojzija Stepinca kroz ovu posvećenu crkvu u Istri znak je i svekolike duhovne povezanosti hrvatskoga naroda. U svim našim poteškoćama sjetimo se koju je žrtvu podnio blaženi Alojzije Stepinac i neka nam bude uzor kako ih nadvladati.

Znakovite su riječi uklesane na grobu blaženog Alojzija Stepinca u zagrebačkoj katedrali, kao poruka i kao put kojim trebamo ići: »Ljubiti pravdu, a mrziti nepravdu, to je moje načelo, a u ljubavi hrvatskoga naroda ne dam se od nikoga natkriliti.«

Dosanjani san: Posvećena nova

Biskup Milovan je počeo svoje obraćanje okupljenim vjernicima spomenom na idejnog začetnika ovog projekta vlč. Mirka Štokovića, nekadašnjeg župnika, koji je u teškim 50-im godinama prošloga stoljeća odlučio zajedno s mještanima sagraditi crkvu.

Svetu misu predvodio biskup Milovan s desetak svećenika

Od 7. svibnja Porečka i pulska biskupija bogatija je za jednu novu crkvu. U selu Škropeti, u pazinskom dekanatu, tijekom svečanog koncelebriranog misnog slavlja posvećena je novoizgrađena crkva blaženog kardinala Alojzija Stepinca. U predvečerje uoči 112. obljetnice njegova rođenja i ova je biskupija dobila prvu crkvu koja nosi ime tog duhovnog velikana. Misno slavlje sa svećenicima dekanata predvodio je biskup mons. Ivan Milovan, a svečanosti je prethodila trodnevničica koju su predvodili vlč. Ilija Jakovljević i vlč. Vinko Puljić.

ZANOS, SLOGA I USTRAJNOST

Biskup Milovan je počeo svoje obraćanje okupljenim vjernicima spomenom na

idejnog začetnika ovog projekta vlč. Mirka Štokovića, nekadašnjeg mjesnog župnika, koji je u teškim 50-im godinama prošloga stoljeća bio odlučio u tom selu zajedno s mještanima sagraditi crkvu. No za tadašnji vladajući režim već je i samo planiranje bilo krivično djelo za koje su uslijedila saslušanja, naglasio je biskup. Ipak ideja nije zaboravljena, došle su nove generacije te se nakon demokratskih promjena počelo raditi na realizaciji tog projekta, koji je zajedničkim snagama i dovršen. Biskup je čestitao mještanima na „implementu zamisli koju su preuzeли od starijih, ali i na zanosu i slozi u ovom pothvatu te osobito na ustajnosti. Retoričkim pitanjem „čemu zapravo graditi crkvu?“, mons. Milovan je naglasio temeljnu svrhu

svake sakralne građevine, „posvećeni je to prostor gdje živa Crkva slavi kršćanska otajstva, duhovno se hrani i izgrađuje“.

STEPINAC CRPIO SNA-GU S DVA DUHOVNA STOLA

Osvrnuvši se na lik i djelo kardinala Stepinca, biskup je naglasio da je ovaj duhovni

velikan „sav predan Bogu i služenju narodu, koji je svoje životno poslanje dovršio patnjom – upravo mučeništvom“, crpio snagu s dva duhovna stola, oltara i ambona, Riječi i Euharistije. Primjer je to koljim se trebaju povesti i vjernici današnjice, kada se u svijetu provodi pokušaj posvemašnje diskreditacije Crkve.

Spominjući svjetsku tendenciju napadanja Katoličke

Na njima budućnost Crkve ostaje

lipanj 2010.

crkva u Škopetima

crkve, „ćime se želi postići da se vjernici distanciraju od Crkve“, naglasio je biskup, „imamo razloga biti ponosni što smo članovi te Kristove zajednice, koja putuje poviješću već 2.000 godina... kvasac je dobra i čuva one temeljne vječne vrijednosti u svakom vremenu.“

Biskup je zaključio željom da ovo bude mjesto gdje će se vjernici ovog sela duhovno obnavljati i jačati kako bi mogli životom svjedočiti za Evandgelje spasa koje su vjerom prihvatili i u kojem nastoje živjeti.

Na kraju svečanog misnog slavlja o značaju ove crkve za ovaj kraj govorila je Sanja Mališa te se u ime mještana zahvalila mons. Milovanu na potpori tijekom cijelog vreme-

na izgradnje. Zahvalom svima koji su na bilo koji način pomogli izgradnju crkve obratio se i župnik Marino Mikolić, napomenuvši napisljetu i sudjelovanje župnog zbara sv. Marine, koji je pjevanjem uzveličao svečanost posvete. Nakon mise druženje mještana i gostiju nastavilo se ispred crkve uz kolače vrijednih domaćica.

U SVJETLJU DUHOVNIH VELIKANA

U gradnji su uvaženi elementi tradicijske baštine sakralne arhitekture ovog podneblja. Crkvu je projektirao arhitekt Florian Škunca u suradnji s prof. Zdravkom Tišterom sa zagrebačke Likovne akademije. U izradi

Stanko Sinčić i Josip Šolić, najstariji stanovnici Škopeta

su korišteni pretežno prirodni materijali. U sakralni prostor dnevna svjetlost prodire kroz četiri polikromna vitraža, koje su donirali župljani, svećenici biskupije te pojedine obitelji. Vitraži prikazuju duhovne velikane koji su svaki na svoj način obilježili mjesnu ili univerzalnu duhovnu stvarnost Crkve: papa Ivan Pavao II., Majka Tereza, Sveti Mauro, zaštitnik Porečke biskupije, te Sluga Božji Miroslav Bulešić. U podnožju oltara tijekom obreda posvete stavljene su moći blaženog Alojzija Stepinca. Kamen temeljac za ovu crkvu

blagoslovio je papa Ivan Pavao II. 1998. na Mariji Bistrici prigodom svog drugog pastoralnog pohoda Hrvatskoj, kada je Stepinac proglašen blaženim. Polaganje kamena temelja blagoslovio je biskup Milovan 3. listopada 1999.

Mještani su crkvu do krova podigli vlastitim snagama, donacijama u materijalu i radu. Usto, svi izvođači rada, mahom iz obližnjih mjesta, osim materijala redovno su donirali i po nekoliko dnevničica, a poneki su radeći na crkvi proveli i vrijeme godišnjeg odmora.

Biskup porečki i pulski Ivan Milovan posvetio je crkvu

Predivna nova crkva

lipanj 2010.

KRONIKA

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA

Molitva za duhovna zvanja

POREČ – Prigodom Svjetskog dana molitve za duhovna zvanja 24. travnja održano je molitveno bđenje u Eufrazijevoj bazilici u Poreču. Molitvu je predvodio biskup mons. Ivan Milovan, a a duhovno bđenje pročelnik Vijeća za duhovna zvanja i ministarstvane vlač. Rikard Lekaj.

„U ovoj godini Crkva moli za vjernost svojih svećenika. Česta slika Crkve u Evandelju je lađa. U ovaj povijesni čas lađa je šibana valovima. I papa Benedikt XVI. kaže da lađa pušta na sve strane. Ipak je to lađa koja plovi, nosi, vodi ljudе u dobrom pravcu“, rekao je biskup Milovan. (T. M.)

Predstavljena knjiga mons. Bogetića

PULA - U prijateljskom ozračju proteklo je predstavljanje nove knjige mons. Antuna Bogetića „Moj život – od Anda do Tihog oceana“ 30. travnja u Biskupijsko-misijskom sjemeništu „Redemptoris Mater“ u Puli. „Biti na mjestu gdje je nekada bila kasarna/vojarna, a gdje je 1993. osnovano sjemenište „Redemptoris Mater“, najviše zaslugom upravo biskupa Antuna Bogetića, ispunjava srca radošću i ponosom“, istaknuo je, među ostalim, rektor Piergiorgio De Angelis.

O knjizi i biskupu govorili su književnik Tomislav Milohanić i dr. Stipan Trogrlić. (L)

Predsjednik Josipović posjetio biskupa Milovana

Prigodom posjeta Istarskoj županiji i Poreču, predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović sa suradnicima i predstavnicima županije i grada, posjetio je 30. travnja mons. Ivana Milovana, porečkog i pulskog biskupa.

Nakon srdačnog, neformalnog razgovora, predsjednik Josipović upisao je u knjigu dojmova:

„Eufrazijeva bazilika, mjesto povijesti i duhovnosti, ponos je Poreča, Istre i Hrvatske. Zahvalan sam za poruku mira i ljubavi koje svi dobivamo na ovom svetom mjestu.“

Biskup Milovan i predsjednik Josipović

Zbor NEO iz Labina gostovao u Zagrebu

Zbor mlađih (i još mlađih) NEO, na poziv zбора mlađih Hilarus, gostovao je 16. svibnja u župnoj crkvi Bezgrešnog začeća BDM u Malešnici, novoj zapadno-zagrebačkoj župi. Gostoljubivi domaćini, članovi zбора Hilarus i župnik o. Vinko Tomić, lazariš, svojom nenametljivom pažnjom ni na trenutak nisu dozvolili da kišno vrijeme pokvari ovo gostovanje. Vlč. Željko Zec predvodio je večernje misno slavlje za mlade i u propovijedi istaknuo smisao i snagu jedinstva i zajedništva. (A. Š.)

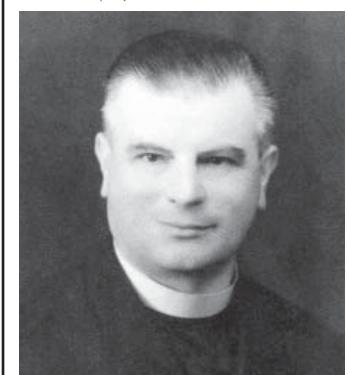
Zbor Neo na koncertu u Zagrebu

Duhovsko bđenje

ROVINJ – Katolička udruga mlađih (KUMI) priredila je 22. svibnja u crkvi Sv. Eufemije u Rovinju duhovsko bđenje. (L)

Ukratko

BRSEČ – U Brseču je 23. travnja obilježena 70. obljetnica mlade mise mons. Milivoja Barkovića, koji je ovdje rođen 1915., a umro je u Puli 1977. godine. Mons. Barković zareden je za svećenika 1939., a na službi je bio u Buzeatu, Zamasku i Kašćergi, Rovinju i Puli. U Rovinju, u župi sv. Eufemije, uveo je dvojezičnost u liturgiji. U Puli je pak priveo svrsi zapuštenu i devastiranu mornaričku crkvu Gospe od Mora. (L)

Mons. Milivoj Barković

PAMIĆI – U kapelici sv. Leopolda Mandića u selu Pamići kod Žminja na svečev blagdan, 12. svibnja, misu je služio zlatomisnik Atilije Krajcar. Kapelicu su prije 22 godine od obiteljske štalice u crkvicu pretvorili braća svećenici – Atilije i pok. Ivan Krajcar, zajedno s braćom i sestrom č. Marijom Bernardom. (L)

PAZIN – U Pazinskom kolegiju, u sklopu svećeničkog i redovničkog susreta 10. svibnja, predstavljen je dokumentarni film o Porečkoj i pulskoj biskupiji. Film je režirao Jakov Sedlar, a tekst napisao akademik Josip Bratulić. (L)

KRONIKA

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA

Cvjetni tepih u crkvi Sv. Bernarda

FUNTANA - Svake godine prve nedjelje u svibnju u župnoj crkvi Sv. Bernarda u Funtani od cvjetnih se latica izradi tepih. Ovaj neobični tepih proteže se od ulaznih vrata do glavnog oltara. Tkaju ga župljanke od latica raznobojnog cvijeća, koje tijekom čitava tjedna beru i skupljaju. Trud se isplatio – i ove je prve svibanske nedjelje vjernike ugodno iznenadio ljubičasto-bijeli pokrivač na kojem je bijelim cvjetnim grudama ispisano Ave Maria.

Nigdje drugdje u istarskim župama nema takva običaja. U Funtani se ne sjećaju odakle dolazi. Zna se ipak pouzdano: kao što je funtanjanski župnik Maksimilijan Buždon u propovijedi govorio o ljubavi prema čovjeku i Bogu, tako su i vjernici s ljubavlju navijestili početak Marijina mjeseca. (L)

Cvjetni tepih u Funtani

TINJAN - Porečko-pulska biskupija dobila je zahvalnicu Općine Tinjan za uspješnu suradnju, koju je načelnik Mladen Rajko uručio kancelaru Iliju Jakovljeviću na svečanoj sjednici Općinskog vijeća u prigodi Dana općine Tinjan. Tom je prigodom najviše općinsko priznanje primio predsjednik Uprave Kamen Pazin Karmelo Krebel, a zahvalnice Općina Auersbach, Pljočarski klub iz Tinjana, Klaudija Nikolić te učenice Marina Ružić i Marina Verrier.

U listopadu će se u Kringi otvoriti Park Bože Milanovića, a u pripremi je i uređenje Parka Jurja Dobrile u Tinjanu. (L)

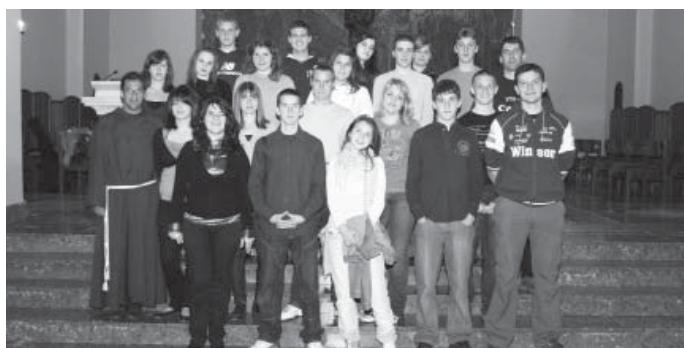
Dodatak zahvalnica općine Tinjan

Stopama sv. Franje

PULA - Zajedništvom nošeni s pjesmom na usnama mladi framaši u župi Sv. Antuna u Puli počeli su trodnevnu duhovnu obnovu 16. travnja, a vodio ih je fra Tomislav Šanko iz Zadra. Na duhovnoj obnovi sudjelovalo je 25 framaša. Program je bio prilagođen svim uzrastima.

U nedjelju, 18. travnja, navečer u prepunoj crkvi osamnaest mlađih u procesiji je sa svijećama ušlo u crkvu. Misu je vodio fra Tomislav Šanko, a pjevao je zbor Frame, a slavlju su prisustvovali i mlađi framaši iz Rijeke s Trsata i Krnjeva.

Radost osamnaestero mlađih framaša koji su dali svoja obećanja Bogu da će živjeti po uzoru na sv. Franju, bila je neopisiva. (M. B.)

Mlađi framaši

Zahvalnica Općine Tinjan

Pješice od Poreča do Jeruzalema

POREČ - Iz Poreča je pješice krenuo prema Jeruzalemu 20. svibnja Stjepan Alihodžić, hrvatski ratni vojni invalid, koji je od 21. ožujka ove godine pješačio 13 dana i 12 noći od Poreča do Međugorja. Moto je njegova hodočašća: „U ime suradnje, zajedništva i prijateljstva među svim ljudima, u ime Boga koji je nama svima jedini Stvoritelj, bez obzira na vjeru i naciju, u ime ljubavi koja će zavladati svim prostorima ovog našeg umornog planeta i za mir u svim ljudima“. (T. M.)

Hodočašnik S. Alihodžić

Čitači i poslužitelji

PULA - Biskup Ivan Milovan podijelio je 22. travnja u pulskom sjemeništu službe lektorata i akolitata. U službu čitača postavljeni su Gaetano Lazar i Dubrovnik, Jurica Manzoni iz Rijeke, Filip Celent iz Splita i Karol Homieja iz Poljske. Poslužitelji oltara postali su Carlos Fonseca iz Kolumbije, Angelo Alomoto i David Trujillo iz Ekvadora. (L)

KRONIKA

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA

Ukratko

RIJEKA – U povodu 20. obljetnice smrti dr. Ante Kresine na riječkoj Teologiji održan je 4. svibnja kolokvij. Nakon uvodne riječi biskupa Ivana Milovana slijedila su predavanja vlc. Željka Zeca, dr. Adalberta Rebića, dr. Božidara Mrakovčića, dr. Veronike Nele Gašpar, mr. Andeleta Jeličić i dr. Marijana Jurčevića. (L)

ROVINJ – U Rovinju je 15. svibnja po četvrti put održana akcija „Moja cigla za novu crkvu“ u organizaciji animatora župe sv. Eufemije U sportskoj dvorani Valbruna ovogodišnji i prošlogodišnji krizmanici odigrali su nogometnu utakmicu. U poluvremenu su nastupile mažoretkinje i zbor krizmanika. Program je vodio Davor Terzić, a sudac je bio Marino Venier. Rezultat nije bio bitan jer je cilj akcije bio potaknuti sugrađane da svojim dobrovoljnim prilozima pomognu izgradnju crkve i pastoralnog centra Svetе obitelji.

Ova je akcija pokrenuta na poticaj Vesne Terzić. Do sada je prikupljeno oko 19 tisuća cigala, što znači da je darovano više od 200 tisuća kuna. Akciju su mogli Grad Rovinj i Radio Rovinj. (L)

Cigla za novu crkvu

Vjerski turizam u planovima Crkve i Istre

Sastanak biskupa i predstavnika turističkih zajednica Istre

U Biskupskom ordinarijatu u Poreču 20. svibnja održan je sastanak predsjednika/direktora turističkih zajednica i udruga Istarske županije s biskupom porečkim i pulskim mons. Ivanom Milovanom, kancelarom mr. Ilijom Jakovljevićem te svećenicima zaduženim za pastoral turista. Takav susret se tradicionalno održava jednom godišnje i na njemu se razmatra materija vjerskog turizma, kao bitna sastavnica kompleksne turističke ponude.

Biskup Milovan je istaknuo da Crkva prepoznaje znakovne vremena, reagira na novine te preko turizma stvara prigode za na najprikladniji način ponuditi ono što je njeni misiji. Direktor TZ-a Istarske županije Tomislav Popović istaknuo je potrebu da ovakvi susreti budu češći s obzirom na zajedničke interese i važnost ovog segmenta gospodarstva. Neophodno je intenzivirati suradnju i koordinaciju jedne i druge strane.

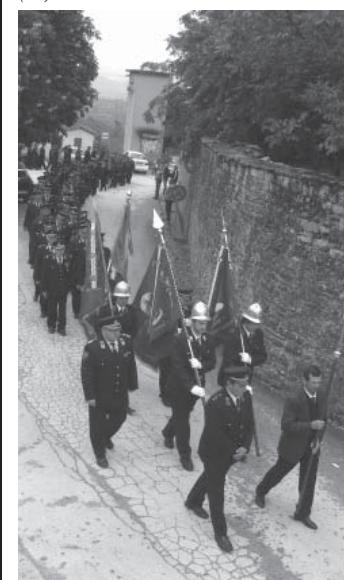
Na susretu su posebno istaknuti neki segmenti djelovanja u cilju poboljšanja ponude vjerskog turizma: poraditi na katalogizaciji crkvene baštine, pri organiziranju tečajeva za turističke vodiče uključiti i predstavnike Crkve, pojačati suradnju na relaciji župa – turističke zajednice – hotelijeri u svim značajnijim akcijama, sakralni vid turizma ponuditi kroz promociju kulturne i sakralne baštine, izraditi itinerare kulturno-povijesne baštine za pojedine župe, uskladiti i objaviti kada su neki vjerski objekti otvoreni, ambijente i ozračje samostana ponuditi kao poseban vid vjerskog turizma, i dr.

Marino Brečević izložio je prijedlog organizacije zadužene za razvoj vjerskog turizma u Hrvatskoj te prijedlog organizacijskog ustroja za razvoj vjerskog turizma u Istarskoj županiji. Prema tom projektu, Savjet za vjerski turizam Istarske županije, sastavljen od predstavnika Porečke i pulske biskupije te predstavnika turističkog sektora definirao bi ciljeve i programe rada, a sufinancirali bi ih sukladno dogovoru TZ Istarske županije i Porečka i pulska biskupija. (T. M.)

Proslava sv. Florijana u Grožnjanu

U Grožnjanu je 4. svibnja proslavljen dan sv. Florijana, zaštitnika vatrogasaca. Misu je predvodio vojni ordinarij Juraj Jezerinac u koncelebraciji s grožnjanskim župnikom Lukom Pranjićem i ostalim svećenicima.. „Znamo ulogu vatrogasaca: čuvati narodnu imovinu, materijalna dobra od požara i elementarnih nepogoda, braniti ljudske živote. Iz toga vidimo kolika je hrabrost, plemenitost i ljubav tih ljudi na djelu“, rekao je mons. Jezerinac. Podsetio je da nije bez razloga otac vatrogastva u Hrvatskoj Gjuri Deželić postavio vatrogastvo na dva važna temelja, a to su bogoljublje i domoljublje.

Misno slavlje svojim su pjevanjem obogatile članice ženske klape Pazinskog kollegija – klasične gimnazije. (L)

Proslava sv. Florijana u Grožnjanu

KRONIKA

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA

Mladi Istrani u Zadru

Grupa mladih u Zadru

Na susretu Hrvatske katoličke mladeži u Zadru njavljeno je da će se idući susret održati za dvije godine u Sisku. Sigurno je da je ova prilika za susret s Kristom za sve mlade bila neopisiv događaj. Donosimo nekoliko dojmova mladih koji su u Zadar putovali s predstavnicima labinskog dekanata.

I. K.: - Unatoč kiši koja nas je dočekala u Zadru, vjerovala sam da će do mise na Višnjiku ipak zasjati sunce. Tako je i bilo. Bilo je dojmljivo moliti s oko 30.000 mladih iz cijele Hrvatske i susjednih zemalja.

Ana iz Pule: - U autobusu je don Andrej iz evanđelja pročitao kako je Isus razmnožio ribu i kruh na nekoliko tisuća ljudi koji su ga slušali. U tome sam prepoznala da me Isus voli, da je milostiv te da mi daje ribu i kruh svaki dan, samo što sam ja slijepa. On doista želi da se ja nasitim njegovom ljubavi. Dojmlila me se euharistija s biskupima i evanđelje toga dana o vinogradaru i vinogradu. Nakon ovog hodočašća vidim da sam doista potrebna obraćenja.

Lidija Šimić, Raša: - Na ovom putovanju u Zadar uvidjela sam koliko je jaka moć molitve. Zahvalna sam što sam upoznala toliko divnih novih ljudi.

Andrea Basanež, Sv. Lovreč: - Osjećaj je bio predivan. Toliko nepoznatih ljudi oko tebe, a opet osjećaš toplo zajedništvo. Osjećala sam se odlično. Bilo je nešto posebno u tom danu. Nešto veliko, neopisivo i neponovljivo. (A. Š.)

Trodnevница za Duhove

BORUT – Borućani su se za blagdan Duhova pri-premili trodnevnicom u kojoj su misna slavlja predvodili župnik Bernard Jurjević, ravnatelj Pazinskog kolegija – klasične gimnazije Ivica Kordić i biskup u miru mons. Antun Bogetic. Vjernici su ujedno obilježili 450 godina od obnove crkvice Sv. Duha.

Istom prigodom mr. Jakov Jelinčić održao je predavanje o povijesti Boruta, a cerovljanski načelnik Emil Daus napomenuo je da na području Općine djeluju sedam župa na čijem se području pak nalazi 26 crkvi i kapelica. (L)

Nastupili su i učenici Pazinskog kolegija te ženska klapa Ladonja. (L)

Spomen-ploča Egidiju Bulešiću

U Zagrebačkoj ulici u Puli, na kućnom broju 55, biskup mons. Ivan Milovan i pulski gradonačelnik Boris Miletić otkrili su 28. travnja spomen-ploču Egidiju Bulešiću. Na toj adresi Bulešić je rođen 1905. Zaposlen u Uljaniku zalagao se za moralna načела i radnička prava. Kako se nije htio upisati u fašističku partiju, ostao je bez posla pa je otišao u Monfalcone. Preminuo je 1929. u pulskoj bolnici od upale pluća. Pokopan je na pulskom groblju. Godine 1974. obitelj je njegove posmrtnе ostatke prenijela u Italiju, na otočić Barbana. Iste godine započet je u Trstu, a nastavljen u Rimu, postupak za njegovim proglašenjem blaženim. Godine 1977. Papa Pavao VI. proglašio ga je venerabilisom.

Inicijativu za postavljanje spomen-ploče pokrenuo je Hrvatski katolički zbor MI. O tome je izvjestio predsjednik Zbora Anton Kliman, a okupljenima se obratio i duhovnik Zbora i župnik Velog Vrha don Ivan Borić. O Bulešićevom životu govorio je vodnjanski župnik Marijan Jelenić. On je predložio da se dio Zagrebačke ulice preimenuje u Ulicu Egidija Bulešića. Također je predložio da Grad sudjeluje u troškovima izrade brončane biste.

Svečanost su uveličali mališani dječjeg zbora Župe sv. Blaža iz Vodnjana. (L)

Umro Đulio Zidarić

U nedjelju 9. svibnja pokopan je na lindarskom groblju u pratinji tri svećenika i uz neobično veliko mnoštvo naroda Đulio Zidarić, drag i dobar čovjek i uzoran vjernik. Rođio se u selu Čuleti u lindarskoj župi 1943. godine kao peto dijete što su ih imali njegovi roditelji Josip i Ana rođ. Lukež. Vjenčao se u Lindaru 1970. s Mirjanom Miljavac i imali troje djece: sina Mauricija i kćerke Margaretu i Marinu. Svagdanji kruh zasluzivao je kao traktorist i vozač kamiona, a onda 23 godine kao prometnik, sve do mirovine 1997.

Pamtimo ga kao uvjerenog kršćanina. (I. B.)

Humane akcije

FAŽANA/GALIŽANA - Lijep broj župljana odazvao se akciji župnog Caritasa u prikupljanju hrane i odjeće za Cenacolo. Župljeni u travnju s nekoliko vozila darove dopremili u Novigrad gdje su ih ljubazno primili članovi Cenacola.

Usto, župni Caritasi iz Fažane i Galižane organizirali su u ožujku akciju prikupljanja hrane za sjemenište Redemptoris Mater u Puli. (L)

lipanj 2010.

LADONJA 9

Moral i etika bitne

Uspješan direktor poznatog istarskog i hrvatskog poduzeća, zaljubljenik u kulturnu baštinu, donator i podupiratelj obnove sakralnih objekata. "Čovjek mora zadržati ljudsko dostojanstvo i ne biti običan broj u poduzeću, a mislim na svakog zaposlenika", kaže Karmelo Krebel.

L: Gospodine Krebel, sa zagrebačkom diplomom Rudarsko-geološkog naftnog fakulteta započinje Vaša poslovna karijera u poduzeću Kamen d.o.o. Pazin. Kakvi su bili početci?

- Došao sam u Kamen iz IU-a Raša, gdje sam radio svega nekoliko mjeseci, u studenom 1966. godine, na mjesto rukovodioca svih kamenoloma i na tom mjestu sam ostao sve do svibnja 1975. godine, kada sam postao direktorom Kama, u sastavu nove firme IGMA. Neposredno prije mog dolaska, pok. Josip Paulić, osnivač poduzeća, uspio je ujediniti sve kamenjarstvo Istre u jedinstveno poduzeće Kamen iz Pazina (nešto je kupio, a nešto i politički dobio). Razdoblje od 1965. pa do 1970. bilo je vrlo teško za poslovanje. Nakon privredne reforme 1965. godine poduzeća su se donekle osamostalila i morala su se boriti za opstanak. Neću zaboraviti koliko je bilo teško Pauliću i taj njegov primjer daje mi podstrek kako se treba boriti za poduzeće. Ja sam sa svoje strane nastojao u svojoj oblasti, tj. u kamenolomima, dati svoj doprinos u svladanju poteškoća koliko sam više mogao. Nakon 1969. godine bilo je lakše raditi i poslovati, počela je nagla izgradnja u zemljji, a i izvoz se povećao. Istovremeno, Kamen se kadrovski i investicijski solidirao pa nam je zbog toga

Karmelo Krebel

porasla proizvodnja i prodaja.

DOBRO IDE IZVOZ KAMENA U KINU

L: Direktor ste uspješnog poduzeća i svojim proizvodima prisutni ste na domaćem i inozemnom tržištu. Gdje plasirate proizvode?

- Kadrovski ojačani i uz smanjene cijene naših proizvoda ušli smo na nova tržišta, kao što su Kina i Rusija. Uspjeli smo nadoknaditi manjak prodaje u Italiji i na domaćem tržištu. Danas plasiramo svoje proizvode u Italiju, Francusku, Luksemburgu, Njemačku, Švicarsku, Poljsku, Austriju i Mađarsku. Naročito nam plasman u Kinu dobro ide.

L: Za vodenje poduzeća u ovim kriznim vremen-

ima potrebno je mnogo umještosti i znanja, racionalno poslovanje. Kako ste u svemu tome uspjeli i što biste izdvajili kao najvažnije?

- Preskočit ćemo povijest Kama od 1975. pa do danas. Samo želim istaknuti da je i onda bilo vrlo velikih problema i teških trenutaka. Za vrijeme samoupravljanja trebalo se boriti protiv nerada, jer su svima bila zagarantirana prava, a obaveze nikakve. Nakon 1990. godine došla su grda vremena, rat, nedostatak prodaje i posao oko prestrukture i privatizacije. Sve je to uspješno savladano, zbog toga se danas uspješno nosimo s recesijom, naročito onom domaćom. Uspjeli smo i uspijevamo, ali nije lako, čak štoviše, uspjeli smo prvenstveno zbog unutarnjeg ustroja, rada, usaden je osjećaj odgov-

ornosti pojedinaca, racionalizirali smo proizvodnju, smanjili troškove, kadrovski smo se ojačali, naročito u komercijali. Problem moguće naplate proizvoda na domaćem tržištu rješavamo tako što smo postrožili sigurnost naplate, jer osim poteškoća u poslovanju, kod pojedinih partnera postoji i profiterstvo. To već ulazi u ljudsku etiku i poštenje.

ODBACITI SVAKI EGOIZAM

L: Cijenjeni ste gospodarstvenik, moral i etika u poslovanju, kao i u životu općenito, Vaš je credo i način komuniciranja. Koliko smo u Vašoj percepciji kao društvo to prihvatali?

- Moral i etika su bitne sastavnice života. Dodao bih i da treba odbaciti svaku vrstu egoizma. Mi o tome vodimo računa. Nažalost, naše društvo fetišira rigidni kapitalizam bez milosti, samo profit, profit i opet profit. Takvo razmišljanje daje rezultate, ali na kratko. Čovjek mora zadržati ljudsko dostojanstvo i ne biti običan broj u poduzeću, a mislim na svakog zaposlenika, od radnika pa do direktora.

L: Smatrate li da je sustav vrijednosti narušen, da se mladi naraštaji povode za negativnim uzorima, što po Vama treba mijenjati?

Da, sustav vrijednosti je narušen i podosta mladih

sastavnice života

Istarski kamen ide i na veliko tržište Kine

prihvaća "vrijednosti" modernog kapitalizma, ali na našu sreću ima i onih kojima je stalo do pravih vrijednosti i kritički se odnose prema golum materijalizmu. Takve treba odabirati i gurati ih u prve redove, to je temelj uspjeha nekog društva i države. O tim "vrijednostima" modernog kapitalizma govorio je papa Ivan Pavao II. na Uličnicu 1991. ili 1992. Ustvrdio je da

Reljef sv. Barbare, zaštitnice rudara, na ulazu u podzemlje kamenoloma Kanfanar

je komunizam srušen i sad će izniknuti sve loše iz kapitalizma i zaključio: "Il capitale est disumano".

PONOSNI NA OBNOVU ZAGREBAČKE KATEDRALE

L: Znate što znači njegovati i čuvati nacionalnu kulturnu baštinu i vrlo konkretno u tome sudjelujete. Koliki bi okvirno bio broj sakralnih objekata koje ste obnovili na području bivše države, a posebno u Hrvatskoj?

- Svrstao bih sakralne objekte gdje smo mi sudjelovali u dvije grupe: sakralni objekti obnovljeni do 1990. godine i oni obnovljeni nakon toga. Govoreći o prvima, njih sam nabrojio oko dvanaest, a i svih se ne sjećam. Puno smo radili, osim u Istri i drugim dijelovima Hrvatske, i na području BiH. Obnovljena je crkva u Bistrici – Donji Vakuf, samostan Kraljeva Sutjeska, samostan Sv. Franje – trapezi kod Banja Luke, crkva Sv. Nikole u Širokom Brdalu, katedrala u Mostaru i dr. Najznačajniji posao radili

smo na zagrebačkoj katedrali od 1965. do 1970., a moralni smo otvoriti i vaditi kamen u Bizeku blizu Zagreba za potrebe rekonstrukcije. Nakon 1990. godine dao sam si truda pa sam nabrojio 50 sakralnih objekata, a u najznačajnije spadaju Zagrebačka katedrala, križ u Vukovaru, sjemenište Redemptoris Mater u Puli, sjemenište Redemptoris Mater u Varšavi, samostanski kompleks Sv. Franje na Krku i mnogi drugi objekti.

ISTARSKI KAMEN U SVIJETU

L: Kamen iz Vaše tvrtke krasiti mnoge znanstvene i kulturne institucije.

- Među najznačajnije objekte koje smo radili bili bi rezidencija predsjednika RH na Pantovčaku, Sabor RH, Pravni fakultet, Ekonomski i elektrotehnički fakultet, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Trg bana Jelačića, popločenje Tkalciceve ulice, Palača pravde, Palača HAZU-a - sve u Zagrebu, pa u Francuskoj Trg Stanislas Nancy, opločenje oko Arene u Nim-

mu, opločenje uz tramvaj u Nici, opločenje uz tramvaj u Lyonu, popočenje u Mentonu i popločenje vanjskih površina u Meximienxu. U Madarskoj pak Nacionalni teatar i Gateway, pa novi Conference Hall Europske unije i Nacionalni muzej znanosti i umjetnosti u Luksemburgu.

L: Što biste izdvajili iz svoje bogate i uspješne poslovne karijere i čime se bavite kad niste u svom Kamenu Pazinu?

- Ne bi ništa izdvajao, već bih naglasio da sve što sam radio u Kamenu, radio sam s "guštom", i to me usrećuje. Od malo vremena što mi preostaje volim biti upoznat sa zbivanjima u struci i sa zbivanjima u društvu.

L: Za kraj ovog intervjua želim Vam zahvaliti na susretljivosti i zamoliti Vas za poruku čitateljima Lodonje?

- Naša djelovanja i ponašanja temeljiti na vrijednostima koje smo upoznali od roditelja, djedova, pradjedova, Crkve i škole.

Avionska karta za Argentinu propala

Nije uvijek lako, ali je divno biti svećenik i u ove naše dane. Sretan sam i Bogu zahvaljujem što me odabrao i pozvao.

Roden sam u Malom Ježenju 1936. godine od majke Andeline rod. Guštin i Titusa Ferencića. Krstio me u Tinjanu župnik Toma Banko.

U duboko religioznoj obitelji sretno sam proveo svoje najranije djetinjstvo. Osnovnu sam školu polazio u Ježenju i nakon 4. razreda, po preporuci župnika Banka, primljen sam 1947. godine u biskupsko sjemenište u Pazinu. Primio me je tadašnji podravnatelj vlč. Miroslav Bulešić, naš mučenik vjere i sluga Božji. Bio sam zadnji sjemeništarac kojega je primio u sjemenište, jer je malo vremena iza toga podnio mučeničku smrt u Lanišću.

U VOJSCI PODUZIMALI SVE DA ME ODV RATE

Maturirao sam 1955. godine i upisao studij na Visokoj filozofsko-teološkoj školi u Rijeci. Nažalost, uskoro je komunistička vlast zatvorila školu, pozatvarala neke svećenike, a mi studenti preselili smo se u biskupsko sjemenište u Pazin, gdje je otvorena Visoka teološka škola.

Vojni rok odslužio sam u Prištini. U to su vrijeme oficiri sve moguće poduzimali da me odvrate od svećeništva. Organizirali su za nas sjemeništarce među vojnicima ili oficirima osobe koje su nas potajno špijunirale. Jedan me od tih špijuna, ali dobronamjeran, čak mogu reći moj prijatelj, spasio da ne završim u vojnom zatvoru. Pozvao sam ga na

Dr. Lucijan Ferencic, danas župnik u Austriji

svoju mlađu misu. Nekoliko puta uspjelo mi je potajno susresti se s patrom salezijancem P. Skuhalom, Slovencem, tada župnikom u Janjevu, koji mi je donio sv. pričest. Riskirali smo oboje.

Na Visokoj teološkoj školi u Pazinu 1960., nakon svih završenih ispita i diplomske radnje, dobio sam absolutorij.

Za svećenika me 1. siječnja 1960. zaredio u Pazinu u župnoj crkvi biskup dr. Dragutin Nežić.

Kratko vrijeme upravljao sam iz Pazina župama Šušnjevica i Brdo. Potom sam postao kapelanom župe Poreč, gdje je bio župnik msgr. Toma Banko. Dobro smo surađivali. Poštivali smo se. Iskazao mi je puno povjerenje. Mnogo sam od njega mogao naučiti. Meni je posebno povjerio pastoralni rad s duhovnim pomoćnikom katedralne župe u Puli, gdje

je bio župnik msgr. Vladislav Premate. I s njime sam dobro surađivao i stekao nova iskustva, posebno u radu s pulskom djecom i mladeži, koji su mi bili posebno povjereni. Sastajali smo se svakog tjedna na predavanjima, a priređivao sam s njima priredbe i odlazili smo na izlete. To je bio trn u oku komunistima. Pokušali su milom i silom odvraćati mladež od Crkve.

KAKO SE GRADILA ŽUPA SV. PAVLA U PULI

Godine 1968. biskup me je imenovao upraviteljem novoosnovane župe u Puli na Verudi, župe sv. Pavla apostola. Velika je to bila župa, ali još bez crkve i župnog stana. Kako početi pastoralnim radom među tim brojnim neboderima i visokokatnicama, gdje žive tako brojne mlade obitelji?!

Iznenada je na Verudi u Primorskoj cesti umro jedan živčano bolestan starac. Živio je sam, a imao je i jednu kozu. Ta je stara kuća bila bez sanitarija i struje. Imala je malo dvorište i vrt. Javio sam biskupu i savjetovao mu da bi se ta kuća mogla preuređiti, barem za početak kao župni centar. On je pristao i zamolio me da s mojim bratom zidaram čim prije započnemo obnovom zgrade i štale. Dogovorili smo se s dvjema nećakinjama, nasljednicama, koje su živjele u Italiji, da želimo kuću s dvorištem i vrtom kupiti za crkvu i po mogućnosti čim prije njima sve isplatiti.

Trebalo je kupiti najprije sav potreban zidarski materijal. Novaca nije bilo. Biskup me zamolio da idem u Rim na međunarodni crkveni Caritas, kod msgr. Bayera, sa svom dokumentacijom, te da mu opišem teške prilike u kojima se nalazimo. UDBA je doznala i uselila u tu kuću jednu obitelj. Jedva smo je uspjeli iseliti.

Msgr. Bayer, predsjednik internacionalnog Cari-tasa, primio me je vrlo ljubazno i dao mi je prvu pomoć za početak gradnje. Putujući po njemačkim župama uspio sam dobiti pomoć za isplatu troškova tog prvog pastoralnog centra. A dobio sam jedan dio pomoći i za početak gradnje novog sadašnjeg pastoralnog centra župe Sv. Pavla. Moj se brat Branko namučio od te stare kuće urediti stan za župnika, u bivšem podrumu urediti kapelu veličine 5 x 9

zbog nesreće u Limskom kanalu

četvornih metara te iz štale, gdje je imao starac svoju kozu i šupu, urediti prostor za sakristiju i mali stan za dvije časne sestre koje su mi toliko pomogle u tim teškim pastoralnim uvjetima. Posebno se sjećam plemenite i požrtvovne časne sestre Leticije.

Počeo sam redom posjećivati obitelji. Svašta sam doživio u tim visokokatnicama. Nisu me svi ni pustili da uđem u stan. Jedan me je otac obitelji, koji je bio zaposlen na Brijunima, grubo dočekao na vratima, vičući na mene zašto obilazim obitelji i tako ometam njihov mir. Prijavio me sucu za prekršaje. Sudac je bio pošten i ustam-

Dr. Lucijan Ferenčić,
mladomisnik

ovio da nisam prekršio nijedan zakon. UDBA me pozivala na odgovornost i zbog misa koje sam služio u dvorištu, povezanom s kapelom, jer u kapeli nije bilo dovoljno mesta za sve koji su sve više dolazili na sv. misu nedjeljom. Posebno su im smetali zvučnici preko kojih se moglo čuti crkveno pjevanje i propovijed.

Neko vrijeme pomagao mi je puno radom, savjetom i duhovnom podrškom tadašnji generalni vikar mons. Antun

Maria Wörth

Bogetić, dok nije otisao u misije u Argentinu.

TEOLOŠKO USAVRŠAVANJE I PROMETNA NEZGODA

U mom pastoralnom radu osjetio sam potrebu daljnog teološkog usavršavanja pa sam se upisao na Teološki fakultet u Zagrebu, gdje sam 1971. položio licencijat iz teologije, a 1973. obranio doktorsku radnju te sam promoviran za doktora teologije. Nakon toga omogućeno mi je da od 1976. do 1980. studiram u Trstu na filozofskom fakultetu, gdje sam studirao njemački, francuski te talijanski jezik i književnost.

Godine 1981. imenovao me biskup upraviteljem župe Poreč i Fuškul. Tu sam pastoralno radio do kolovoza 1986., kada sam otisao na liječenje u Austriju i u pastvu klagenfurtske biskupije.

Godine 1985. proslavio sam u porečkoj katedrali srebrni svećenički jubilej, a moji roditelji zlatni jubilej sretnoga kršćanskog braka. I na tom velikom daru zahvaljujem Bogu. Tom sam prigodom izrazio

želju biskupu mons. Antunu Bogetiću da idem na neko vrijeme u misije u Argentinu gdje je i on bio, te ostanem, ukoliko mi bude moguće podnijeti onu klimu. Spremao sam se za put i već dobavio avionsku kartu za Argentinu, ali sam prije odlaska doživi prometnu nesreću.

AUSTRIJA DRUGA DOMOVINA

Umjesto u misije u Argentinu morao samći na liječenje u Austriju, gdje su me po treći puta operirali. Odlazak je za me bio vrlo bolan. Klagenfurtski biskup dr. Egon Kappelari primio me u biskupiju s velikom ljubavlju i pokazao mi je krasnu preporuku mons. Bogetića. Osigurao mi je liječenje i rekao mi je: "Božja Vas je providnost dovela k nama u Austriju. To će sada biti vaše misijsko polje. Dar ste nam s neba." Povjerio mi je lijepu župe. Narod me je svuda radosno primao i zavolio.

Župa Maria Wörth je zasista jedna od najljepših župa u biskupiji. To je međunarodno poznato Marijino svetište

na velikom jezeru. Godišnje vjenčam od 70 do 80 parova iz raznih europskih zemalja.

Svake godine držim i duhovne vježbe u Austriji, Njemačkoj ili Italiji. Divni su to susreti i doživljaji.

Što mogu potvrditi nakon 50 godina svećeničkog pastoralnog rada i života? Nije uvjek lako, ali je divno biti svećenik i u ove naše dane. Sretan sam i Bogu zahvaljujem što me odabrao i pozvao. Posebnu zahvalnost za moj svećenički život dugujem mojim pokojnim roditeljima. Molitvom, postom i dnevnom žrtvom pratili su i štitili me na putu do svećeništva i dalje u mom pastoralnom radu.

U biskupiji Klagenfurt već sam 25 godina u pastvi. Sretan sam jer sam od biskupa, svećenika i povjerenih mi vjernika poštovan i voljen.

Dakako da nisam nikad zaboravio i moju dragu domovinu i Istru.

Molimo za nova svećenička zvanja, koja su nam tako potrebna. Isus ih dariva i danas našoj biskupiji. Ali da se mogu sačuvati potrebna im je najviše podrška u zdravoj kršćanskoj obitelji.

Mentalitet komunizma

Preč. Mario Žmak, župnik: Kad sam došao u župu prije četrnaest godina bilo je od šest do 12 ljudi na misi. Danas se broj kreće od 150 do 250.

Središtem staroga grada Buzeta, na trgu, uklesana u stijenu, dominira župna crkva Uznesenja Marijina. Uz Gospu, zaštitnik Buzeta je i sv. Juraj, a njegov reljef uklesan je u Vela vrata (1547.). U buzetskim župama, Buzetu, Brestu, Črnici i Slumu, prema posljednjim podacima, živi nešto više od 4.000 žitelja u 89 naselja, a ukupno ima 21 crkva (nekada više od 30). Blic pogled na lanjsko stanje vjere u buzetskim župama izgleda ovako: krštenih 11, krizmanih 25, vjenčanih pet i pokopanih 16. Kako se glagoljaška, narodnjačka prošlost i povijesna uvjetovanost odražava na vjerski život danas i na živu Crkvu u buzetskim župama, saznajemo iz razgovora sa župnikom i župljanima.

UGRAĐENI U CRKVENU ZAJEDNICU

„Hvala Bogu da naideš na takve ljude koji daju sebe; ugrađuju se s ljubavlju u crkvenu zajednicu,“ kaže župnik preč. Mario Žmak za Antu Bazinu, koji zajedno sa suprugom i njihovo četvero djece sudjeluje u vjerskom životu župe. Ante Bazina, časnik Domovinskog rata, po dozvoli biskupa obavlja trodnevnice, prati župnika u duhovnim obnovama te zajedno s njim vodi molitvenu zajednicu. Od četvero djece Bazina, jedan sin je u Franjevačkom sjemeništu u Zagrebu, a troje djece pomaže u ministriranju.

Prva pričest u Buzetu

Obitelj je uključena u župni pastoral, posebno u karitativnu djelatnost, obilazak starih i nemoćnih u župi. „Naša vjera je kao zrak koji udišemo“, veli Bazina.

Na čelu župnog Caritasa od lani je Sandra Podobnik. Tu je ulogu naslijedila od Branke Črnac. U rad Caritasa uključeno je šest župljana koji skupljaju robu za potrebite, posjećuju stare i nemoćne,

dijele najpotrebnijima sredstva dobivena od Grada Buzeta ili skupljena individualno. Prošle godine obišli su 53 obitelji.

KUMI-je i zbor mlađih organizira i okuplja Elvis Kodelja, dok crkveni zbor vodi župnik. Mladi redovito prate duhovne obnove svake prve nedjelje u mjesecu i ostala slavlja u župi. „Treba svjedočiti svojim životom i svojim stavovima. Ne trabun-

jati, ne čaklati. Biti primjer. Strpljivo i uporno raditi s mladima, ne na silu. Ako siliš, odbijaš od sebe. Ne kritizirati, već ohrabrivati, davati poticaj i uključiti ih na njihov način, njima dostupan, da se osjećaju kao vrijedan i dragocjen dio zajednice vjernika,“ govori Elvis.

Snježana Brozolo, učiteljica talijanskog jezika, članica grupe desetak mlađih zaboraša, zajedno sa svojom majkom sudjeluje i u ukrašavanju crkve.

„Presudno za mene bilo je da je župnik glazbenik“, sjeća se Albert Buždon kad je prije 13 godina župnik pred njega stavio orgulje. Od tada je redovit u liturgijskom pjevanju i sviranju..

U župi izlazi Bilten u kojem je angažiran jedan bračni par (prije je izlazio mjesечно, a sada prati velike blagdane kroz crkvenu godinu). Crkva

Mons. Ivan Milovan, preč. Mario Žmak i župni vikar v.l. Okadar Hrvoje

nije izumro

je prisutna u eteru kroz vjersku emisiju na Radio postaji Buzet koju vodi župnik.

SVEĆENIK NIJE SVA- ŠTAR, ALI JE PRISILJEN SVAŠTA RADITI

Župnik Mario Žmak,
dekan buzetskog dekanata,
kanonik Porečkog kaptola.

Župnik preč. Mario Žmak
u Buzetu je od 1996. godine.
Dok govori o tome kako
sačuvati sustav vrijednosti i
nacionalni i vjerski identitet
u izazovima suvremenom
svijetu, unatoč mnogovrsnim
obvezama i bolestima koje
ga prate, zrači radošću i opti-
mizmom Kristova svjedoka.
Jedno svjetlo u hodu vjere je
prvo svećeničko ređenje na-
kon sto godina, 2005., kada je
svećenički red primio Maksi-
milijan Buždon, sin ovoga
kraja.

„Kad sam došao u župu prije četrnaest godina - prisjeća se župnik Žmuk - bilo je od šest do 12 ljudi na misi. Danas se broj kreće od 150 do 250. Za vrijeme Italije bila je jaka liberalizacija, onda su došli komunisti koji su za-

tirali sve što je vjersko. Danas imamo sva komunistička obilježja, ništa nije skinuto. I dandanas ostala je tradicionalna vjera – ništa drugo – a kod nekih je izumrla do kraja. To su povijesne okolnosti s kojima se moramo nositi. Nama ništa nije donijela demokracija, nego ljudi samo hoće, traže, zahtijevaju; obaviti, ‘regulati’ svoje kršćanske obaveze, pričest, krizma, vjenčanje u crkvi... Imamo dosta upisanih vjernika, traže blagoslove kuća, pogrebe. Ljudi se rado odazivaju i uključuju kod uređenja, kićenja crkve, svake nedjelje, a posebno za velike blagdane. Tako se i na vizualnom planu doprinosi ukupnosti slavlja i doživljaja. Svećenik nije svaštar, ali je prisiljen svašta raditi“, kaže preč. Žmak.

Napominje da svaku godinu imaju trodnevnicu prije pričesti i prije krizme. Ali poslije osnovne škole, nakon krizme, prisutno je osipanje vjernika. Spominje da imaju šest, sedam ministranata koji su redoviti, pa čitače koji se uključuju i pomažu kod liturgijskog slavlja.

„Imamo također pojavu da se djeca ispisuju iz vjeronauka nakon prve pričesti i onda se upisuju kasnije na vjeronauk za krizmu. Stasala je generacija pod komunizmom. Oni su bili tako poučeni. Mentalitet komunizma živi i danas. Jasno da ne može biti nekako drugačije jer nisu informirani ni formirani. Roditelji pošalju djecu ili ih doprate do crkve i odu. Ako nema obiteljske vjere, mi ne možemo napraviti puno. Srećom, ima obitelji

koje prakticiraju vjeru. Prostorno su župe dosta raštrkane. Najmanja župa je Slum. Tu je skoro sve izumrlo, samo su još dvije obitelji. U župnoj crkvi Sv. Mateja jednom mjesечно je misa. Brest ima stotinjak ljudi, a misi se dva puta mjesечно. Ima nekoliko mlađih, ostalo je sve starije stanovništvo. Črница - malo veća župa, ali vjerski život je dosta zamro. Stari umiru, mlađi ne dolaze. Sovinjak je od svih tih veći. Misa je svake nedjelje. Ove godine smo imali krizmu nakon 7-8 godina. Bilo ih je pet. Inače se krizma organizira zajedno za sve župe. Župni vjeronauk je subotom. Nešto više od 400 učenika ide u osnovnu školu. Isto toliko polazi vjeronauk“, veli buzetski župnik.

Lani je prvi put bilo više rođenih nego umrlih.

NOVO POGANSTVO CIJEPLJENO NA STARO

„Suradnja s Gradom je jako dobra. Župnik je u dva vijeća: za kulturne spomenike i za socijalnu. Kod financiranja kulturne baštine sudjeluju svaki u istom dijelu: Ministarstvo kulture, Porečka i pulska biskupija i Grad Buzet. Godine 1999. obnovljen je krov i kompletna unutrašnjost župne crkve Uznesenja Marijina u Buzetu. U crkvi Sv. Mateja u Slumu ispod šest slojeva pojatile su se freske. Prije tri godine obnovljene su i dostupne za razgledavanje. Ovo je kraj bogat glagoljaškom prošlošću. Ljudi su živjeli s vjerom. Bila je crkva na svakom koraku, takoreći. Danas smo zaboravili što smo, tko smo i otkuda smo. I što nam je vrijednost, koja nam je vrijednost. Ima puno

Maksimilijan Buždon na primanj u đakonata

dokumenata, građevine kao dokumenti, što su naši stari sagradili, i bilo im je sveto, a koje mi danas ne možemo čak ni popraviti. Jako je ovdje bilo razvijeno narodnjaštvo. Danas se hvale antifašizmom. To su bili narodnjaci, a nije s komunistima počeo antifašizam. Narodnjaci su živjeli svoju vjeru. Ratna i poratna zbivanja dosta su ljudi odnaredila. Naši ljudi naprosto nemaju toliko izražen senzibilitet narodnosti i pripadnosti”, ističe preč. Žmak.

DOGAĐAJI IZ BISKUPIJE I ŽUPA**Pobjednička pjesma „Le campane di Gesu“**

VODNJAN – Na vodnjanskoj placi 22. svibnja održan je 14. Dječji festival duhovne glazbe „Iskrice“ pod geslom „Svećeništvo: dar čovječanstvu“. Sudjelovalo je oko 480 djece koja su nastupala u 14 zborova, od toga šest župnih i osam zborova osnovnih škola. U natjecateljskom dijelu izvedeno je 14 pjesama – sedam poznatih i sedam novih skladbi.

U kategoriji novih skladbi među župnim zborovima prvu nagradu je dobio zbor „Krijesnice“ iz župe Sv. Nikole u Pazinu, drugu „Marijine zvjezdice“ iz Sv. Petra u Šumi, a treću „Sv. Roko“ iz Galižane. U kategoriji novih skladbi među školskim zborovima prvu nagradu dobio je zbor Talijanske osnovne škole iz Buja, drugu zbor područne škole Vižinada, treću Osnovne škole Kaštanjer iz Pule.

U kategoriji poznatih skladbi prvu nagradu dobio je među školskim zborovima „E. Bulešić“ iz Vodnjana, drugu Dora Vojnić iz pulske župe sv. Ivana Krstitelja, a treću zbor iz Fažane. Za izvedbu poznatih skladbi među školskim zborovima prvo mjesto pripalo je zboru OŠ Kaštanjer, drugo OŠ V. Nazora iz Pazina, treće vodnjanskog TOŠ-a.

Pobjedničkom pjesmom festivala proglašena je „Le campane di Gesu“ u izvedbi zbora „Angeli bianchi“ TOŠ-a iz Buja.

Za literarni rad na temu „Sluga Božji Egidije Bulešić“ nagrađeni su Marina Bulešić iz Fažane, Alison Kapetanović iz Vodnjana i Nicol Butković iz Vodnjana. (L)

Sa festivala Iskrice

Dva nova zvona

VODNJAN – Dva nova zvona, teška ukupno oko dvije tone, što ih je početkom svibnja blagoslovio biskup mons. Ivan Milovan, krajem svibnja podignuta su na zvonik. Zvona su izlivena u Legnanu kraj Padove u Italiji. I staro zvono ostao je na zvoniku.

Veće novo zvono posvećeno je sv. Blažu, a srednje sv. Lovri i Kvirinu.

Sada slijedi obnova zvonika, neki kažu, najvišeg u Istri. (L)

KRONIKA DOGAĐAJA U SVIBNJU**Novi pomoćni biskup u Zagrebu**

MIJO GORSKI BISKUP. Papa Benedikt XVI. imenovao je zagrebačkoga kanonika mons. Mija Gorskog zagrebačkim pomoćnim biskupom. Dodijelio mu je titulu naslovnog biskupa Epidauruma (Cavtat). Mons. Gorski bit će zaređen za biskupa 3. srpnja u zagrebačkoj katedrali. Rođen je 1952. u Gori Veteričkoj, za svećenika zaređen 1977. Bio je župnik Sv. Blaža u Zagrebu, rektor Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa.

SUSRET MLADEŽI U ZADRU. Šesti susret hrvatske katoličke mlađeži u Zadru, pod geslom „Da naša radost bude potpuna“, okupio je oko 30 tisuća mladih. Koncelebraciju je vodio zadarski nadbiskup Želimir Puljić s hrvatskim biskupima i više od 400 svećenika. Mladi su papi Benediktu XVI. poručili: Današnjim susretom želimo poručiti da radost pronalazimo živeći po Kristovoj radosti.

SENJSKO- MODRUSKE OBLJETNICE. U povodu 550. obljetnice ute-meljenja Modruške biskupije održan je u Modrušu 29. svibnja znanstveni skup. Tom je prigodom gospičko-senjski dr. Mile Bogović u cijelosti pročitao bulu pape Pija II. objavljenu 1460. kojom se sjedište biskupije prenosi iz Krbave u

Modruš. Biskup Bogović je tom prigodom predstavio svoju knjigu „Modruška ili Krbavska biskupija“.

Gospičko-senjska biskupija proslavit će na blagdan sv. Jakova, 25. srpnja, 10. obljetnicu osnutka.

GOSPA OD KAMENITIH VRATA. Posljednjeg dana svibnja proslavljenja je svetkovina Majke Božje od Kamenitih vrata, zaštitnice Zagreba. U zagrebačkoj pravoslavni misu je predvodio prefekt Kongregacije za biskupe kardinal Giovanni Battista Re. Procesijski hod uslijedio je do Kamenitih vrata.

HODOČAŠĆE POMORACA GOSPI TRSATSKOJ. Gosi na Trsatu hodočastili su 9. svibnja pripadnici HRM, lučke kapetanije, pomorske policije i brojne obitelji pomoraca. Misno slavlje predvodio je vojni biskup Juraj Jezerinac.

Gospa Trsatska

lipanj 2010.

Što danas znači biti svećenik?

Donosimo divan govor o ulozi osobne svećenikove vjere i povjerenja u Boga, što ga je milanski nadbiskup Dionigi Tettamanzi izrekao lani svojim svećenicima na misi posvete ulja.

Što Crkva i vjernici, a što društvo, od svećenika očekuju? Koje su radosti i nade, žalosti i tjeskobe jednog suvremenog katoličkog svećenika?

Odgovori na ova pitanja možda nisu uvijek jasni, ali nastojanje Crkve da na njih dadne koliko-toliko suvisao odgovor očituje se u želji da ova godina bude posvećena upravo svećenicima. U prilog tome donosimo divan, inspirirajući i ohrabrujući govor, o ulozi osobne svećenikove vjere i povjerenja u Boga, što ga je milanski nadbiskup Dionigi Tettamanzi izrekao prošle godine svojim svećenicima na misi posvete ulja.

HVALOSPJEV VJERI

“Sa zahvalnošću i radošću promatram svjedočanstvo vjere kršćanskog naroda i klera. Zahvaljujem Gospodinu za ovaj divni, izgrađujući, ohrabrujući i dirljivi prizor. Nastavljujući povijest svojih predaka, vi primate blagoslov od Gospodina. A ja, imajući u vidu svjedočanstvo vaše vjere, draga subraćo, mogu nastaviti hvalospjev vjeri koji je pisac poslanice hebrejima započeo. Vjerom tumačite život kao poziv i predajete se službi koja ne obećava uspjeh, bogatstvo, prestiž, sigurnost, već štoviše, izlaže, uz mnoge radosti i mlosti, žrtvama, naporima i nerazumijevanju.

Vjerom ste, predraga

subraćo, ustrajali u različitim vremenima kroz koja ste prolazili: dok je narod u velikom broju hrlio Crkvi i kad je prisutnost naroda jenjava, dok je Crkva uživala veliku popularnost, kao i kad je njena prisutnost izazivala ravnodušnost i neosjetljivost, dok je biti svećenik značilo nalaziti se u središtu pozornosti i kad je vladao dojam da ste beznačajni i da vam se nitko ne raduje.

USTRAJNI U MOLITVI I NAVIJEŠTANJU EVANĐELJA

Vjerom ste, svećenici i đakoni ove Crkve i ovog vremena, ustrajni u molitvi i u naviještanju Evanđelja, iako ljudi od vas očekuju mnoge druge stvari i ne čine se zainteresirani za Evanđelje i molitvu.

Vjerom vi besplatno posvećujete vrijeme i pažnju, materijalna sredstva i molitve mnogim osobama ne očekujući ništa zauzvrat: briňete se za bolesne, odgajate najmlađe, bodrite slabe i stare.

Vjerom vi prihvataćete i iskazuјete počast siromasima koji kucaju na vaša vrata. Opterećene trpljenjem, očekivanjima i zbunjene, priznajete ih braćom u Kristovo ime.

Vjerom vi proživljavate ovo doba tranzicije i rece-sije, djelujete u biskupijskim kuhinjama za beskućnike i vaša pastoralna nastojanja već

Don Luka Pranjic

poprimaju okus puta u egzodus: napuštate svoje sigurnosti i odvažno kročite pustinjom pogledom i srcem usmjereni prema obećanoj zemlji.

ŽIVITE U POSLUŠNOSTI I JEDNOSTAVNOSTI

Vjerom živate u poslušnosti i jednostavnosti, tražite utjehu i podršku, obraćate se biskupu s pitanjima i prijedlozima jer vjerujete da jedan Duh od nas čini jedno srce i dušu te prosvjetljuje i vodi sve nas.

Vjerom njegujete nadu i povjerenje u Boga, čak i onda kada se zbog izostanka vidljivih plodova u vašem služenju potkrade obešrabrenost.

Vjerom pružate utjehu i radost, dijelite blagoslov Božji i riječi nade čak, i kad ste sami u kušnjama i napuštenosti.

VJEROM PROŽIVLJAVATE MLADOST

Vjerom vi proživljavate mladost rasvijetljeni i ohrabreni konačnom odlukom, proživljavate zrelu dob u raspoloživosti i odgovo-

rnosti ne žaleći ni za čime, proživljavate godine starosti kao vrijeme molitve i mudrosti.

Vjerom uživate u svjedočanstvu kršćanskog života mnogih muškaraca i žena današnjice, utješeni njihovom ljubavlju i strpljivošću, ohrabreni njihovom prisutnošću.

ŽIVITE CELIBAT KAO DAR GOSPODINU

Vjerom živite celibat kao radosni poklon Gospodinu i Crkvi te prepozname u mnogim kršćanskim supružnicima primjer konkretnе i vjerne ljubavi.

Lijepa je vaša vjera: lijepa i radosna. Lijepa je jer život čini lijepim i izvor je istinske radosti. Ljepota i radost vjere nisu vezane za emocije, ne idu za tim da u osobi pobude osjećaje. Temelj svega i najdublja stvarnost jest biti zadovoljan svojim svećeništvom. Priznajmo otvoreno: nitko nas nikada nije toliko ljubio kao Krist Gospodin. Pravo ima sveti Augustin kad kaže: “Ne bijaše na njemu ni ljepote ni sjaja da bi tebi dao ljepotu i sjaj. Koju ljepotu? Kakav sjaj? Milost ljubavi, da bi ti mogao trčati ljubeći i ljubiti trčeći... Gledaj Onoga koji te učinio lijepim.

Za ovu ljepotu moramo pokazati osjetljivost. To je ljepota koja spašava i preobražava.”

Pastoralne vizije bogoslova Bulešića

Posebno zanimljivim čini se pismo koje je na prvoj godini bogoslovija iz Rima uputio svom dobrotvoru i prijatelju vlč. Ivanu Paviću 15. ožujka 1940.

Dok pratimo život i djelovanje Miroslava Bulešića obično se zaustavljam na njegovom djelovanju otkad je primio tzv. više redove i posvetio se svećeničkom djelovanju tijekom četiri godine, od 1943. do 1947. Ali njegovi temeljni pogledi i programi za buduću pastoralnu djelatnost oblikovani su već znatno prije nego što je primio svećenički red i poslanje. Otkrivamo ih posebno u njegovim zabilješkama uz duhovne vježbe i razmatranja tijekom 1942. godine, ali i u nekim ranijim pismima.

Posebno zanimljivim u tom pogledu čini se pismo koje je na prvoj godini bogoslovija iz Rima uputio svom dobrotvoru i prijatelju vlč. Ivanu Paviću 15. ožujka 1940.

Istra je tada još u sklopu Italije, već je počeo rat - Hitlerovim i Staljinovim osvajanjem Poljske. Miro je prispio na studij u Rim tek prije četiri mjeseca, očito se brzo prilagodio novoj sredini, a ostao je kroz sve vrijeme u stalnom kontaktu s vlč. Pavićem, tada župnikom u Motovunskim Novakima. Sada je iznenada saznao da vlč. Pavić namjerava doći uskoro u Rim radi vlastite teološke specijalizacije. Mladog bogoslova Miru ta je vijest ugodno iznenadila pa mu javlja: "Iznenadila i ujedno razveselila me je vijest o vašem budućem učenju ovdje." I odmah dodaje svoje razmišljanje i prijedloge: koje bi crkveno sveučilište u Rimu bilo za vlč. Pavića najpriklad-

nije?! Glede područja specijalizacije, Miro mu kao npr. predlaže – studij kanonskog prava, čemu će se vlč. Pavić i posvetiti.

RADOST PAVIĆEVIM DOLASKOM U RIM

Prenosim dio pisma u kojem otkriva svoju dušu. On sada, u punom i otvorenom povjerenju, piše svom duhovnom vođi i prijatelju vlč. Paviću u vezi s njegovim dalnjim studijem u Rimu: Dobro da ste došli. Oh, kad bi moglo doći i mnogo drugih, bilo svećenika, bilo bogoslova i sjemeništaraca, da se ovdje bolje izuče u bogoslovju, filozofiji, i u drugim disciplinama! Dobro bi bilo i upravo idealno da možemo imati malu četu učenih i svetih svećenika, da mogu puno i savjesno raditi u svojem staležu, da mogu podučavati, organizirati, itd. i da mogu također počastiti i proslaviti naš istarski hrvatski narod. Ufam se i čestitam da Vam ne iščezne ta misao; i ufam se također da ćete pomoći Vi i drugi svećenici da može doći još tko od mojih prijatelja ovamo, da se može ispuniti ono što sam već gore kazao."

NAJISTAKNUTIJI HRVATSKI SVEĆENIK U ISTRI

Ivan Pavić je tada u Porečkoj i pulskoj biskupiji bio najistaknutiji hrvatski svećenik koji se uspješno odu-

Motovunski Novaki 1935, vlč. Ivan Pavić sjedi u sredini, do njega Antun Čukarić, s lijeva stoe Miroslav Bulešić, Vinko Pereša, Miloš Velikjanje i Josip Čukarić

pirao fašističkom programu posvemašnje talijanizacije hrvatskih župa, ali je već u ožujku 1940. osjećao da mu prijeti prisilna internacija u neki daleki kraj Italije pa se privremeno htio posvetiti studiju u Rimu. Ali internacija će ga ipak zahvatiti prije: 1. srpnja 1940., prognan je na jug Italije, u Avellino (kod Napulja).

No vratimo se pismu bogoslova Mira. On je ovdje očito razglio svoju dušu, svoje intimne poglede, svoje nade i vizije. Kao što će kasnije u svećeničkom djelovanju stalno pokazivati – bio je čovjek visokih idea i ujedno posve konkretnih inicijativa u koje će ulagati sve svoje energije. Tako je u svojim programima i molitvama već tada imao pred očima cijelu Istru u današnjem smislu, iako je tada Istra bila podijeljena na dvije biskupije. Njegova tadašnja biskupija, porečko i pulska, bila je još posebno osiromašena glede domaćeg

svećenstva. A on ovdje vapi pred zrelijim svećenikom s kojim je posebno povezan najvećim povjerenjem, Ivanom Pavićem, koji se spremi da dođe u Rim.

VELIKI REALIST

Mirove bi riječi netko mogao nazvati mladenačkim idealiziranjem, ali on je i u životu i u pastoralnim programima bio veliki realist. Već 1940. shvatio je kako je za naš istarski hrvatski narod neophodno složno zajedničko pastoralno djelovanje, u kojemu će svojim zalaganjem prednjačiti skupina učenih i svetih svećenika, bolje i dublje osposobljenih na različitim područjima, da mogu podučavati, pisati, organizirati, djelujući u javnosti.

Miroslav Bulešić ostati će svakako i ubuduće, kao svećenik, čovjek najviših idea i velike duhovne širine. Mladi bogoslov Bulešić u nastavku pisma ovdje ponovno

potiče i hrabri zrelog i vrijednog svećenika Ivana Pavića: „Ufam se i čestitam – da Vam ne bi možda iščezla ta misao (program specijalizacije u Rimu) ; i ufam se također da ćeete pomoći Vi i drugi svećenici da može doći još netko od mojih prijatelja ovamo da se može ostvriti ono što sam gore rekao“. Ovo Mirovo razmišljanje odražava ne samo časovito raspoloženje, nego njegov trajni stav koji će on nositi kroz cijeli život. Nema kod njega uskogrudnosti ni sebičnosti, njega pokreću i nose samo visoki ideali. Ali rat, koji se sve više razbuktao, prekinut će uskoro svaku mogućnost bliže povezanosti s Rimom.

CRKVI POTREBNI UČENI I SVETI SVEĆENICI

Već je prošlo 70 godina otkad je bogoslov Bulešić uputio vlč. Ivanu Paviću svoje pismo, iz kojega izbjijaju njegova revnost i visoki ideali, – suočeni s tadašnjim prilikama i potrebama u njegovoј biskupiji. Danas smo svjesni da su se prilike na mnogo područja korjenito izmijenile, a tako i sadašnje pastoralne potrebe. Naša je Crkva u međuvremenu doživjela i Drugi vatikanski koncil koji trebamo provesti u životu. No, kao i u Mirovo vrijeme, neophodna nam je i danas skupina učenih i svetih svećenika (to nam govori i Papa kroz ovu Svećeničku godinu!), okruženih zauzetim i izgrađenim laicima: a svi moramo danas biti usmjereni, kao svjedoci Evandelja, prvenstveno mladima i obiteljima oko nas.

(Nastavak slijedi)

Kristovo tijelo u kruhu i vinu

Ovim blagdanom slavimo velebni Kristov dar - sakramenat euharistije koji je Isus ustanovio na Posljednjoj večeri, kada nam je dao sama sebe za hranu.

Tijelovska procesija na Rivi u Puli

Svetkovina Presvetoga Tijela i Krvi Kristove – Tijelova, Brašančeva – nastaje u 13. stoljeću kao odgovor na nedovoljno čašćenje sv. euharistije. U hrvatskom govornom području ova svetkovina se naziva Brašančovo. Riječ dolazi od riječi brašno, od čega se mijesi tjesto i pravi kruh, a kruh u pretvorbi u sv. misi postaje Tijelo Kristovo. Stoga je ovaj naziv u našem narodu duboko simbolički utemeljen. Uz blagdan Tijelova su vezane procesije, kojima se želi posvjedočiti vjera u javnom životu, tu se događa manifest vjere.

Dva događaja u povijesti Crkve bila su presudna za nastanak ovog blagdana. Sve je počelo viđenjem redovnice Julijane iz samostana blizu Liègea u Belgiji, kad je viđela pun mjesec s crnom rupom. Puni je mjesec redovnica protumačila kao Crkvu, a mrlju kao jednu svetkovinu koja Crkvi nedostaje da bude potpuna. To je zapravo svet-

kovina Presvetoga Tijela i Krvi Kristove – Euharistije.

Drugi događaj povezan je uz euharistijsko čudo koje se zbilo godine 1263. u mjestu Bolseni u Italiji. Svećenik je slaveći svetu misu posumnjao u pretvorbu kruha i vina u Tijelo i Krv Kristovu i dok je lomio hostiju iz nje je počela kaptati krv.

BOŽJE PREBIVANJE MEĐU NAMA

Ovim blagdanom slavimo velebni Kristov dar - sakramenat euharistije koji je Isus ustanovio na Posljednjoj večeri, kada nam je dao sama sebe za hranu. Sveti Ćiril Jeruzalemski piše: "U liku kruha daje ti se Tijelo, a u liku vina daje ti se Krv. Primajući Tijelo i Krv Kristovu postaješ njegov 'sutjelesnik i sukrvnik'. Tako postajemo i kristonoše jer se njegovo Tijelo i Krv šire našim udovima. I tako postajemo diionici božanske naravi." Velika je to tajna nad kojom valja zastati.

U slavljenju euharistije

ponavlja se događaj s Posljednje večere: kruh i vino postaju tijelo i krv Kristova. Onu istu žrtvu koju je Isus prinio Ocu na drvu križa u slavljenju mise sakramentalno prinosi na oltar na nekrvan način. Golgotska se žrtva u misi obnavlja bez proljevanja krvi.

Euharistija je čudo posvemašnjeg Božjeg prebivanja među ljudima. Ona je produljenje Isusova života na zemlji i milosno približavanje ljudima. Istog onog Isusa koji se rodio u Betlehemu, živio u Nazaretu i umro u Jeruzalemu. On, koji je prošao zemljom čineći dobro, nastavlja i danas po euharistiji liječiti bolesne, hraniti gladne, tješiti žalosne, obraćati grešnike i praštati im. Spreman je svakog trenutka prosvijetliti nas, ojačati, blagosloviti, posvetiti, utješiti i pomoći. On je tu, među nama. Kaže sv. Augustin: „Ovo što vidite na Božjem oltaru kruh je i čaša. To vam kažu vaše oči, ali vas vaša vjera uči da je u kruhu Kristovo tijelo i u vinu Kristova krv.“

Dvadeset godina poslije promjena ili kontinuiteta

Može se zaključiti, kako su nažalost društveni odnosi danas po mnogočemu sličniji onima koje smo ostavili, nego onima koje smo očekivali i kojima smo se veselili.

Nerijetko se, neki kažu i prečesto i nepotrebno, kod nas u Hrvatskoj spominju značajni povijesni događaji iz XX. stoljeća, ali na način da njihova interpretacija izaziva dodatne podjele u hrvatskom društvu. To posebno vrijedi za događanja iz II. svjetskog rata i za kasnije dugo razdoblje komunističke vladavine. U povodu 65. obljetnice pobjede nad nacizmom i fašizmom, mnogi su naši mediji dali doprinos evokaciji uspomene na antifašističku borbu. Tako smo na TV-u najprije vidjeli niz ratnih partizanskih filmova, a upravo se prikazuje dokumentarno-filmska serija Antuna Vrdoljaka pod nazivom "Tito".

TV SERIJA O TITOVOJ LIKU I ŽRTVAMA

Ta je serija, nedvojbeno, za mnoge hrvatske građane veoma šokantna, jer smo bili odgojeni i naviknuti da se o revoluciji i njenom vodstvu govori, misli i osjeća, samo pozitivno, herojski i glorifikatorički. Sad su međutim pokazani i drugi "crni događaji" i "surovi akteri" iz te naše "slavne" suvremene povijesti. Vidimo da je dosad, izborom događaja, brižno stvaran i čuvan mit o toj slavi, o čistoći revolucije, o herojstvu vođe, itd. A stvarnost je u mnogočemu ipak bila drugačija. Dokumenti koji se sada otkrivaju i objavljaju

Dr. Mario Sošić

svjedoče o gorkoj istini, koja je bila zabranjena i koja se nije smjela znati.

Naravno, na takav kritički pristup autora prema "slavnoj partiji, revoluciji i vođi" odmah se podigao glas protesta od lijevih parakomunističkih intelektualnih snaga, novinara, filmaša, udruga, itd. Dakle, oni ne podnose nikakav ispravak jednostrane i krivotvorene povijesti, one koju su nam prodavali više od četrdesetak godina. I što reći? Dok bi se od njih trebalo očekivati pokajanje, isprika, obraćenje, grižnja savjesti, humanost, oni se suprotno tome ljute, prijete. A zašto? Zato što su dirnuta njihova "velika djela", ili djela njihove sljedbe, a koja su premnogima u našem narodu donijela nepravednu patnju, žrtvu, poniženje, strah, zatvore, ubojstva, itd.

ŠUTNJA KAO ODGOVOR NA ZLOČINE

Taj opći nedostatak poštenja, grižnje savjesti pa i čovječnosti, kod te kategorije "hrvatskih revolucionara i ljevičara", ogleda se u mnogim kritičnim situacijama

(pomirenje) nove demokratske Hrvatske, koje su naprsto tražile od raznovrsnih aktera starog režima da svojim uključenjem i svjedočenjem pripomognu u rasvjjetljavanju "crnih stranica" komunizma na našim prostorima. Ali, to se uglavnom nije dogodilo.

Pa ni kod nas u Istri. Zar se može društveno stanje opisati "normalnim", kad recimo sve do danas nemamo svjedočanstava živih aktera o stvarnom stanju, dimenzijama i akterima bacanja u jame (na početku i tijekom rata) ili da nemamo svjedočanstava o organizaciji, organizatorima i akterima ubojstva svećenika Miroslava Bulešića, istarskog Popieluška. Kakav je to svijet, kakvi su to umovi, kakvo je to bezbožtvo, koje nije spremno priznati grijeh, pa ni grijeh ubojstava i nasilja, tuđu žrtvu, patnju, nametnutu neravnopravnost? Kakva je to nekulturna, politika, ideologija, koja ne poznaje pokajanje?!

VIŠESTRANAČKI IZBORI PRIJE DVADESET GODINA

Prisjetimo se i onih dana, dvadeset godina unatrag, kad smo dobili priliku da prvi puta izademo na višestračke izbore i da glasujemo za novo nekomunističko doba, s jasnim naznakama o samostalnosti Republike Hrvatske. Većinski dio hrvatskih birača, predvođen demokratskim

pokretom i novonastalim strankama, opredijelio se za tu jedinstvenu priliku povijesnog preokreta. Manji, iako ne beznačajan, dio Hrvatske se opredijelio za politiku kontinuiteta, SK-SDP, a još manji dio (SDS) za sukob s hrvatskom vlašću. Istra se tada, kako je poznato, opredijelila za ovu manjinsku politiku kontinuiteta, što ostaje povijesno znakovit pečat njezine društvene i političke kulture kakva je ostvarena tijekom razdoblja komunističke vladavine. Već se tada dalo naslutiti kako u Istri nisu stvoreni uvjeti za demokratsku tranziciju i za vrijednosnu preobrazbu društvenih odnosa. No, nije se moglo prepostaviti da se ti demokratski procesi neće razviti slijedom vremena, i da se do danas neće oblikovati nove upravljačke snage s dominantno demokratskom kulturom i s novim univerzalističkim i humanim vrijednostima.

Može se zaključiti, kako su nažalost društveni odnosi danas po mnogočemu sličniji onima koje smo ostavili, nego onima koje smo očekivali i kojima smo se veselili. U Istri se to već od prvog dana dalo naslutiti, ali po mnogim znakovima i izborima, izgleda da i cijela Hrvatska ide sličnim putem. Dvadeset godina nakon promjena, prepoznatljivija je politika kontinuiteta nego sanjanog novog doba. Thanks, Europe!

Ispod žbuke izranjaju likovi začuđujuće ljepote

Voditeljica radova Kristina Krulić s ponosom i istraživačkim zanosom pokazuje na četiri medaljona u kojima su dobro sačuvani likovi četiri evanđelista i njihovih atributa.

Župna crkva sv. Stjepana prvomučenika u Motovunu sagrađena je na mjestu starije između 1580. i 1614. Od veljače ove godine, unutrašnjost crkve je pod skelama i u tijeku su opsežni konzervatorsko-restauratorski radovi.

Na samom početku istraživanja, pod dekorativnim oslicima u svetištu župne crkve sondiranjem su otkriveni dijelovi zidnih slika. Budući da se radi o izuzetno zanimljivom nalazu, odlučeno je da se slike otkriju i otklonite nanosi boje te da se nakon toga istraže i eventualno retuširaju. Velikim zalaganjem, pod spretnim i strpljivim rukama mladih riječkih restauratora Petre Uglešić, Kristine Matković i Tonija Šaine, koje vodi Kristina Krulić, ispod ostruganih slojeva i

nanosa boje osvanule su veće površine oslika s novim detaljima. Pred restauratorima Restauratorskog odjela u Rijeci - Hrvatskog restauratorskog zavoda, izranjaju na svjetlo dana likovi začuđujuće ljepote koji su dugo čamili pod naslagama boja. Voditeljica radova Kristina Krulić s ponosom i istraživačkim zanosom pokazuje na četiri medaljona u kojima su dobro sačuvani likovi četiri evanđelista i njihovih atributa. Kada se u potpunosti ukloni sloj boje kojim su prekrivene zidne slike te naprave dodatna konzervatorsko-restauratorska i povijesnoumjetnička istraživanja, moći će se utvrditi vrijeme nastanka i autor oslika, kaže Krulić.

Od voditeljice projekta Nataše Nefat saznajemo o nekim detaljima vrlo značajnog otkrića u motovunskoj župnoj

Evanđelist Matej

crkvi.

To je druga faza obnove u koju su uključeni restauratori. Prije su istraživanja bila koncentrirana na glavni brod i zidove. Ova faza istražuje i fokusira se na samo svetište. Nakon priprema i slijedom elaborata, koji je napravljen u Hrvatskom restauratorskom zavodu, u svetištu su pronađeni su tragovi zidnih oslika. U veljači su se iznad vijenca pokazali tragovi crvenog oslika. Stil oslika upućuje na zaključak da se najvjerojatnije radi o talijanskom slikaru Bernardinu Bisonu (Palmanova 1762. – Milano 1844.). Oslike nisu preslikane, sačuvan je prvoibitni, originalni sloj i nema na njima intervencije, za razliku od medaljona u stropu. Ove su freske najvjerojatnije nastale krajem 18. i početkom 19. st.. Riječ je o

četiri evanđelista smještena unutar iluminističkih medaljona. Medaljoni su postojali i prije, ali bez figura. Istoga stila i iste slikarske škole su kasno-barokne intervencije i okviri štukature u koje su stavljena ulja na platnu (12 u brodu i dva u svetištu). U brodu su prikazani sveci titulari koji su pripadali motovunskom kapitulu, a dva okvira u svetištu prikazuju sv. Petra i Pavla. Ulja na platnu nalaze se sada na restauraciji u Zagrebu.

Po dosadašnjim saznanjima, neka od tih ulja na platnu mogla bi se također pripisati Bisonu, iste datacije (kraj 18. i početak 19. st.).

Za radove, koji bi se ove godine mogli privesti kraju, sredstva su osigurali Ministarstvo kulture te Porečka i pulska biskupija. Sljedeća faza je uređenje sakristije. □

Evanđelist Ivan

lipanj 2010.

Spomena vrijedni biskupi

Zanimljiv je biskup Antun Marenzi, profesor klasičnih jezika, koji se zaredio nakon smrti žene, i koji je zatim postao biskup u Trstu. Nakon njegove smrti dvor je predložio za biskupa Gašpara Gorizzutti, carskog ceremonista, koga Papa nije htio potvrditi.

Spomena su vrijedni barem neki biskupi Pićanske biskupije: iz ugledne tršćanske obitelji Barbo, koja je dala i jednog papu (Pavao II) i jednog kardinala bio je biskup Ivan Barbo (1525.-1547.), čiji je brat bio Francesco, gospodar Kožljaka i simpatizer protestanata. Nije jasno kako se na pićansku katedru popeo i jedan Dubrovčanin, Zaharija Đivanić Prstić (1550.-1562.), koji je također nosio titul pazinskog prepozita. Pobrinuo se da svoju nećakinju Peru (koja ga je vjerojatno posluživala) uda za plemenitog Franju Sečića iz Gračišća.

Njega je naslijedio Danijel Barboli (1563.-1570.), dominikanac iz Cremone, odličan propovjednik i magister teologije. Juraj Rautgartler (1573.-1600.), prema Kandleru rodom iz Senja, a neki misle iz Gračišća, doktor teologije, a bio je prije toga zagrebački kanonik, proširio je biskupsku kuriju i obnovio katedralu. Gašpar Bobeck (1631.-1634.) iz Štajerske, doktor prava, bio je prepozit u Ljubljani, carski savjetnik i zbog toga malo prisutan u svojoj biskupiji.

BISKUP PRIKUPIO LEGENDE

Zanimljiv je i Antun Marenzi (1637.-1646.), profesor klasičnih jezika, koji se zaredio nakon smrti žene, i koji je zatim postao biskup u Trstu.

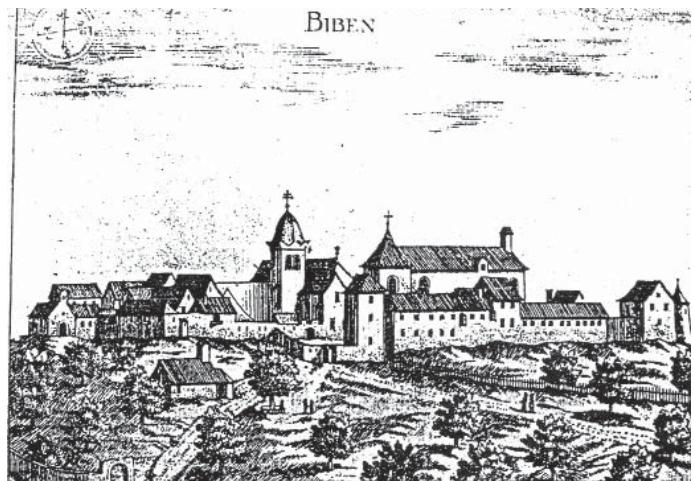
On je prvi pokupio legende i opisao starinu pićanske biskupije. Nakon njegove smrti dvor je predložio za biskupa Gašpara Gorizzutti, carskog ceremonista, koga Papa nije htio potvrditi pa je biskupska stolica tri godine ostala prazna. Francesco Maksimilijan Vaccano (1649-1663) također je prešao na tršćansku biskupsku stolicu.

REDOVNICI-BISKUPI

Među pićanskim biskupima bilo je dosta i redovnika, kao što su: fra Pavao Jančić (1663.-1667.), franjevac iz Karlovca, doktor teologije, koji je ranije bio provincial i generalni definitor, i fra Pavao Budimir(1668.-1670.), franjevac iz Bosne, profesor teologije. Juraj Franjo Marotti (1716.-1740.) iz Rijeke, bio je kanonik, magister teologije i imenovan skopski biskup. On je 1715. okrunio Gospu Trsatsku krunom što su je

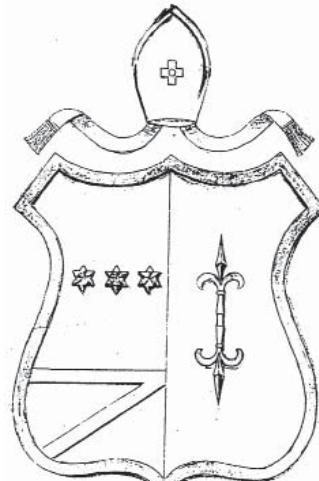
Grb biskupa Barboa

Prikaz Pićna, 1689. g.

svetištu darovali vatikanski kanonici. Pobožan i vrlo revan bio je fra Ivan Bonifacije Cecotti (1741.-1766.) iz Gorice. Prije imenovanja bio je kućni kapelan pazinskih grofova de Prie'.

Zadnji pićanski biskup bio je Aldrago de Piccardi (1766.-1783.) iz Trsta. On je uložio dosta napora da sastavi kronotaksu pićanskih biskupa, ali je nije dokrajčio ni izdao radi pomanjkanja dokumenta, nego je sve ostalo u ru-

Grb biskupa Piccarda

kopisu (Codex piccardianus). Godine 1783. razriješen je službe u Pićnu i premješten za biskupa u Senj. No i tu je malo ostao i vratio se u rodni Trst gdje je umro 1789. i pokopan u katedrali sv. Justa.

BISKUPIJA UKINUTA 1788.

Nakon njegova premještaja biskupska je stolica ostala prazna u vidu njezina konačnog gašenja koje se službeno dogodilo 1788. Tada je pićanska biskupija kao jedan dekanat priključena najprije Gradiškoj, a onda obnovljenoj biskupiji u Trstu.

Pazinski prošt je nakon toga bio jedno vrijeme vikar za Pazinštinu i bivšu pićansku biskupiju. Netko je napisao da su ovi krajevi u cijeloj povijesti Crkve doživjeli najveći broj promjena crkvenih granica. (Nastavak slijedi)

Zadnja putovanja u Istru

Zadnje putovanje biskupa Santina u Istru dogodilo se 11. prosinca 1945. godine, kada je došao blagosloviti sjemenište u Pazinu.

Neposredno nakon svršetka Drugog svjetskog rata biskup Santin se u Trstu sastao s novim vlastima i zajedno s njima razgovarao o raznim problemima i događajima nastalima nakon rata. Nekoliko dana zatim uzvratio je posjet biskupu pukovniku Vlado Vodopivec, glavni zapovjednik JA u Trstu. Biskup je iskoristio prigodu i zamolio sugovornika dozvolu da posjeti župe svoje biskupije od Postojne do Kršana. Pukovnik je prihvatio biskupovu želju i na zapovjedništvu sastavio odobrenje.

Biskup je odmah krenuo u obilazak župa, naročito onih koje su stradale za vrijeme rata i župnicima ostavljao novčanu pomoć za stradalnike. Za vrijeme ranijih pohoda ostavio je, kako sam navodi, novčanu pomoć u istarskim župama: Oprtalj, Roč, Pazin, Stari Pazin, Žminj, Cere, Gračišće, Krbune i Grdosel. Činio je to gotovo tajno, jer su partizanske strukture tražile da se dotična pomoć za stradale njima preda, a ne izravno stradalima za njihove popaljene kuće. Po istom načelu komunističke su vlasti više desetljeća zabranjivale rad crkvenoga Caritasa. Buzetski župnik potužio se biskupu da mu je domaći partizanski komesar P. S. zabranio podijeliti sakramente prije izvršenja smrtne kazne G. R. koga je isti komesar bio osudio na smrt kao člana fašističke organizacije. Komesarov su stav prisutni domaći borci osudili, pa je on konačno dozvolio

župniku podjelu sakramenata uz uvjet da osuđeniku ispovjed sluša i jedan partizan! Onaj neljudski postupak prihvatio je i osuđenik, žečeći da pomiren s Bogom, podnese nepravednu osudu. Biskup je osudio taj neljudski čin kao nasilje nad osobnom slobodom.

Biskup je nailazio na povorce zarobljenih njemačkih i talijanskih vojnika, čak i na povratnike kućama oslobođenih robijaša iz njemačkih logora. Zarobljenike su pratili naoružani partizani te u nekim selima dozvoljavali da im stanovnici daju komad kruha i vode, dok

su stražari drugih povorka to zabranjivali. U istarskim je župama biskup sa žalošću doznao da su partizani bacili u jame mnogo žrtava, ne samo Talijana, nego i Hrvata.

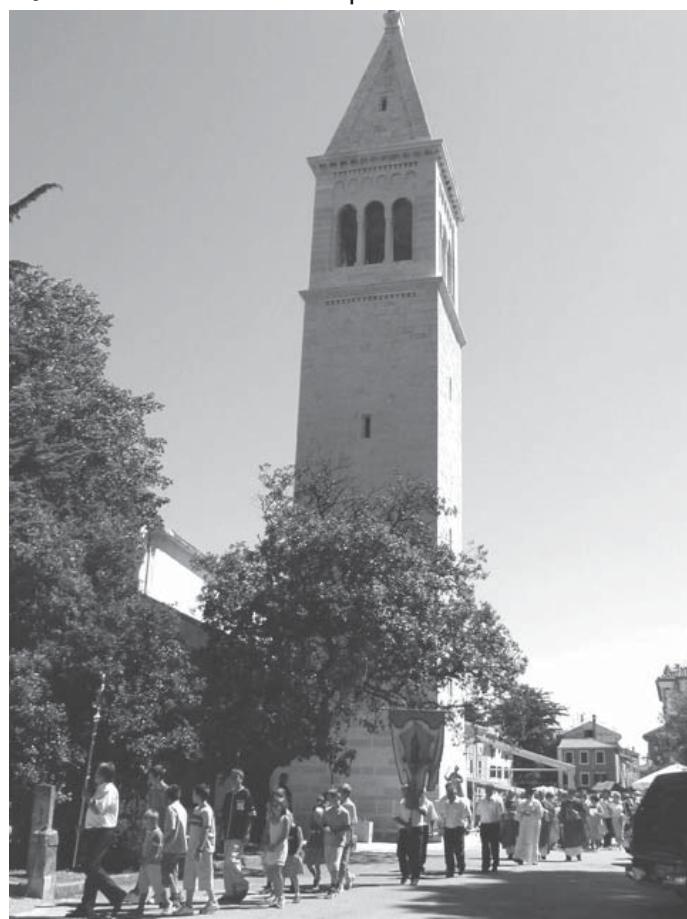
Stigavši u Novigrad narod ga je dočekao u katedrali. Nakon molitve procijenio je ratna oštećenja na katedrali. Tada su banula u crkvu dva mlada partizana. Jedan je bio naoružan, pa im je biskup rekao da bi se trebali pristojno ponašati u crkvi. Naoružani je bahato uperio pušku u biskupa i prigovorio mu zašto na autu nema zastavicu s crvenom petokrakom. Biskup je odgovorio da ima dokumente u autu.

Morao je izaći iz katedrale i pokazati nasilniku odobrenje pukovnika Vodopivca na kojem nije ništa pisalo o zastavi s crvenom petokrakom. Mladići nisu bili "jugoslavi", nego Talijani iz okolice.

Nakon tog incidenta, koji su vjernici osuđivali, biskup Santin nastavio je putovanje i sretno stigao u Trst.

Zadnje putovanje biskupa Santina u Istru dogodilo se 11. prosinca 1945. godine, kada je došao blagosloviti sjemenište u Pazinu. Održao je svetu misu i hrvatski propovijedao poglavarama, sjemeništarcima i gostima. Na svečanost su zakasnili članovi istarske oblasti iz Labina s predsjednikom Josipom Šestanom na čelu.

Odnos komunističkih vlasti s biskupom u slovenskom i zatim u hrvatskom dijelu Istre pogoršali su se 1946. godine. U Kopru je 19. lipnja 1946. na blagdan sv. Nazarija, zaštitnika grada i biskupije, doživio u sjemeništu i u sjemenišnom dvorištu divljački i krvavi napad organizirane rulje. Nazočni milicajci nastupili su u obranu biskupa tek kada je neki divljak s dugačkim kuhinjskim nožem dojurio u dvorište sa zločinačkom nakanom. Biskup je o svom dolasku na slavlje u Kopar pouzdanom osobom bio obavijestio Vojnu upravu u Opatiji. Nije upitno tko je organizirao krvavi napad umjesto biskupova osiguranja.

Procesija za blagdan sv. Pelagiјa u Novigradu

Komemoracija u Bleiburgu

MISA ZA DOMOVINU U RIMU. U organizaciji veleposlanstva Republike Hrvatske pri Svetoj Stolici i Zavoda sv. Jeronima u Rimu, 25. svibnja je slavljena misa za Domovinu. Misu je predvodio vicerector Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima don Željko Majić, svećenik Mostarsko-duvanske biskupije, uz kojega su koncelebrirali svećenici studenti i vršitelji raznih službi u Rimu.

65. OBLJETNICA BLEIBURŠKE TRAGEDIJE. Središnja komemoracija žrtvama Bleiburške tragedije i hrvatskoga križnog puta održana je u subotu 15. svibnja na Bleiburškom polju, pod pokroviteljstvom Hrvatskog sabora. Svečanu misu predvodio je sisački biskup Vlado Košić u koncelebraciji s ravnateljem Hrvatske inozemne pastve don Antom Kutlešom i dvadesetak svećenika. - I dok se za zločine nad drugim žrtvama dižu optužnice i progoni počinitelje, samo za počinitelje najvećeg i najbrojnijeg zločina nad hrvatskim ljudima nije do

65. godišnjica Bleiburske tragedije

danas podignuta niti jedna optužnica niti je još itko odgovarao, upozorio biskup Košić.

PAPA U PORTUGALU. Papa Benedikt XVI. pohodio je Portugal od 11. do 14. svibnja. Za svoj pastoralni pohod Portugalu rekao je da dolazi kao "hodočasnik Gospa Fatimskoj". Nakon boravka u portugalskome glavnome gradu, Papa je u četvrtak, 13. svibnja, predvoditi svečano euharistijsko slavlje u prigodi 10. obljetnice proglašenja blaženima dvoje pastira: Jacinte i Francisca u Marijanskom svetištu u Fatimi.

BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC UZOR MLADIMA. U sklopu međunarodnog projekta "Pravednici, totalitarizam i europska svijest: društvene vrijednosti sjećanja" koji ima za cilj upoznati mlade s totalitizmima 20. stoljeća u koja spada i komunizam, učenici najveće opće gimnazije "Guglielmo Marconi" u gradu Pesaru u Italiji izabrali su bl. kardinala Alojzija Stepinca – svjetlik Crkve u Hrvata, kao putokaz praštanja, pomirenja i slobode u tome vremenu.

NOVI POLJSKI PRIMAS. Papa Benedikt XVI. imenovao je 8. svibnja mons. Jozefa Kowalczyka, dosadašnjeg apostolskog nuncija u Poljskoj, novim primasom te nadbiskupom i metropolitom poljske nadbiskupije Gniezno.

Biskupska posveta

U veljači 1984. godine mons. Dragutin Nežić napisao je oproštajnu poslanicu i obznanio da biskupija ima novoga biskupa, mons. Antuna Bogetića, „domaćeg sina dične Istre“. Poslanicu je završio riječima: "Ja se s vama opraćtam u pogledu službe rezidencijalnog biskupa, ali ostanimo uvijek zdržani po molitvi. Bog s vama i s novim biskupom".

Sveti Otac Ivan XXIII. je bulom izdanom u Rimu 15. lipnja 1960. razriješio mons. Dragutina Nežića naslovne biskupije Pomaria i službenim dekretem imenovao ga rezidencijalnim porečkim i pulskim biskupom. Uz to je ostao i dalje administratorom hrvatskog dijela Tršćansko-koparske biskupije s prebivalištem u Pazinu. U kanonski je posjed novoimenovani biskup stupio u katedrali u Poreču 24. srpnja i u katedrali u Puli 21. kolovoza 1960.

PROSLAVA U POREČU I PULI

Proslava u Poreču počela je 24. srpnja 1960. popodne u dvorani Consistoriuma gdje su se okupili konzultori monsinjori Toma Banko, Božo Milanović, Vladislav Premate i Milivoj Barković te 45 svećenika. Biskup je predočio konzultorima pismo Državnog tajništva Sv. Oca i pročitao ga glasno pred svima. Potom je napravljen zapisnik čina preuzimanja u kanonski posjed porečke i pulske biskupije.

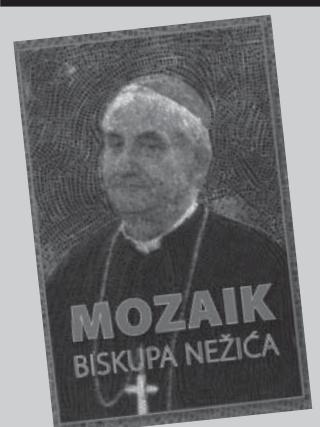
Nakon toga je povorka s biskupom ušla u baziliku-katedralu sv. Maura. Na vratima je prepozit mons. Banko predao biskupu ključeve bazilike-katedrale i kad je biskup sjeo na tron mons. Banko je pročitao pismo imenovanja u hrvatskom i u talijanskom prijevodu. Slijedila je misa na kojoj se biskup Nežić obratio vjernom puku na hrvatskom i talijanskom. Poslije crkvene svečanosti priređen je u dvorištu bratski agape. Tu je govorio mons. Milanović i nakon njega je biskup Nežić zahvalio Sv. Ocu i svim svećenicima.

Ustoličenje biskupa mons. Dragutina Nežića u pulskoj katedrali bilo je u nedjelju 21. kolovoza 1960. Tom su prigodom ondje zaređena četiri svećenika: Stjepan Cvitić, Atilije Krajcar, Dragutin Domšić i Antun Žufić. Biskup Nežić zabilježio je tom prigodom: *Mladomisnici Atije Krajcar, Dragutin Domšić i Antun Žufić dugo su proveli u komunističkim zatvorima zbog vjere.*

Vijest o imenovanju mons. Nežića rezidencijalnim porečkim i pulskim biskupom prenio je i Glas Istre 15. srpnja 1960. Kotarske su vlasti biskupu Nežiću uputile službene čestitke i u tom se smislu susrele s njime. A on je tih dana zapisao: *Ako se sjetimo*

u Pazinu

koliko je patnje i ponižavanja bilo kroz 12-13 godina i kako sam bio citiran na urede na preslušavanja, više puta sje-

5

U nekoliko nastavaka objavili smo feljton o porečkom i pulskom biskupu dr. Dragutinu Nežiću iz knjige mons. Marijana Bartolića „Mozaik biskupa Nežića – Crkva u Istri 1947 – 1984.“.

Ove godine navršava se 15-obljetnica njegove smrti (1995.). Rođen je 1908. u Donjoj Reki kraj Jastrebarskog, za svećenika zaređen 1930., duhovnik u Sv. Jeronimu u Rimu i Bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu, ceremonijar i bilježnik nadbiskupa Alojzija Stepinca. Biskupijski upravitelj u Istri od 1947.; zaređen za biskupa 1950.; rezidencijalni biskup od 1960.

Pripremila Ana Roberta BURŠIĆ

dio na optuženičkoj klupi, tada ovaj preokret u postupku s biskupom više nego začuđuje. Bog dragi sve vodi i naplaćuje strpljivost i poniznost... Prethodni stavovi drže me u opreznosti pred ovom finoćom i susretljivošću. Videbiti mus!

OSOBNO TUMAČENJE GRBA

Mons. Dragutin Nežić, koji se bavio i slikanjem, sam je nacrtao biskupski grb i dao ga izraditi. Pritom je dao i svoje tumačenje, koje prenosimo u cijelosti: Za budućnost je najbolje da ja protumačim sam ono što sam htio da znače pojedine stavke novoga grba. Plavo nebo s morem i gorom zelenom (Učka) te s porečkom crvenom zemljom označuju Istru. Crvena zemlja je i zato što sam duhovnu upravu Istre primio nakon Drugog svjetskog rata u kojem je istarska zemlja primila u sebi mnoge kosti i krv palih, bez razlike ratničke strane i narodnosti. Tih pokojnika se ja sjećam u mojim mementima posebno i nadam se da će mi mnogo pomagati za duhovni napredak Istre,

oni koji dođu u Nebo. Zatim su u grbu simboli ljudske djelatnosti: željezni kotač – industrija i obrti te rudarstvo; klasje – poljoprivreda, knjiga – znanost, kulturna zvanja; pet zlatnih koluta Olimpijade – sportska natjecanja (XVII. Olimpijada u Rimu održana je od 25. VIII. Do 11. IX. 1960.). Sve to ima proniknuti kršćanski duh, simboliziran velikim srebrnim križem. U gornjem dijelu je zlatno sunce s Isusovim monogramom i srebrna zvijezda s Marijinim monogramom, koji svijetle na obzoru Istarskog neba. Sasvim donji dio grba je zlatan, a označuje mladež i maleni srebrni ljiljan, čistoću koju moramo njegovati kod mladeži. U sredini tog zlatnog prostora je veliki srebrni ljiljan – kardinal Alojzije, čiji sam bio svećenik, kad sam poslan na crkveno upravljanje Istre. Daj Bože da bih ja uspješno ostvarivao ono na što me grb podsjeća!

BISKUPOVA TREŠNJA

Mons. Marijan Bartolić napisao je da se mons. Nežić znao našaliti i pribilježiti neke šaljive zgode. Tako je zapisao

Biskup Nežić s poglavarima i bogoslovima, studentima Visoke teološke škole u Pazinu

Mons. A. Bogetic naslijedio mons. Nežića

i zgodu s trešnjom: Trešnja pred kuhinjom biskupske kuće u Poreču je jedna od prvih što sazrijeva te je tada velika napast za porečku djecu. Da ne dolaze mnogo dana i veru se po drvetu, dopustimo da tijekom jednog dana učine naježdu na to stablo i poberu trešnje. Ljetos je taj dan bio petak 14. V. 1971. Bilo ih je mnoštvo muških i ženskih na trešnji i pod njom. Nitko nije pao, a pojeli su sve trešnje. Pod večer je sestra Stilita kuharica otjerala sve jer se njihova galama produljila i dojadila svima...

Godine 1984., u veljači, mons. je napisao oproštajnu poslanicu i obznanio da biskupija ima novoga biskupa u osobi mons. Antuna Bogetića, „domaćeg sina dične Istre“. Poslanicu je završio riječima: Ja se s vama oprštjam u pogledu službe rezidencijalnog biskupa, ali ostanimo uvi-jek združeni po molitvi. Bog s vama i s novim biskupom. (Kraj)

Noćno mokrenje - enureza

Noćno mokrenje ili enureza je nevoljno, nesvjesno i ponavljano mokrenje u snu u krevet tijekom noći koje se javlja u djece starije od četiri-pet godina života.

Aktom mokrenja upravlja centralni živčani sustav i uvijek se događa pri buđenju ili u budnom stanju. U dobi od tri do četiri godine većina djece kontrolira mokrenje danju i noću. Dijete starije od pet godina mokri četiri do sedam puta dnevno.

Kapacitet (količina mokraće) mokraćnog mjehura raste tijekom prvih osam godina života i može se izračunati prema formuli: dob u godinama X 30ml + 30ml.

Noćno mokrenje ili enureza je nevoljno, nesvjesno i ponavljano mokrenje u snu u krevet tijekom noći koje se javlja u djece starije od četiri-pet godina života najmanje dva puta tjedno tijekom više od tri mjeseca. Ako dijete nije nikada uspostavilo kontrolu mokrenja, govorimo o primarnoj enurezi, ako je poremećaj nastao najmanje šest mjeseci nakon uspostave kontrole o sekundarnoj enurezi. Uzroci pojave enureze su mnogostruki:

1. biološko-genetski faktori (sklonost se nasljeđuje autosomno dominantno),
2. veličina kapaciteta mokraćnog mjehura (prejaka aktivnost mišića, premali kapacitet),
3. količina stvorene mokraće noću zbog smanjenog izlučivanja antidiuretskog hormona noću (zbog sniženog izlučivanja hormona ADH nastaje više mokraće),
4. dubok san, odnosno visok prag buđenja iz sna.

Novija istraživanja uzroka pojave enureze govore u prilog neusklađenosti ili disregulacije dijela centralnog autosumnog živčanog sustava koji objedinjuje prva četiri uzroka.

5. ostalo: usporen psihomotorni razvoj i druge neurološke bolesti, sindrom hiperraktivnosti, obstipacija (tvrdna stolica), problemi s disanjem na nos, infekcija itd. (ne spada u monosimptomatsku enurezu).

Učestalost i prognoza - javlja se u

20 posto petogodišnjaka, dva puta češće u dječaka. Razvojem spontano nestaje po stopi od 15 posto godišnje te se u 18-godišnjaka javlja u 1-3 posto osoba.

LIJEČENJE

1. Temeljna pravila kod enureze:

- ne okrivljavati niti kažnjavati dijete,
- jačati djetetov ego zajedničkim praćenjem stanja, nagraditi „suhe noći“,
- primjena higijensko-dijetetskih mjera (što znači da se do 17.00 sati treba unijeti $\frac{3}{4}$ planiranog unosa tekućine, koristiti suhu večeru, izbjegavati namirnice koje ekscitiraju - čokolada, pikantni sastojci, orašasti plodovi, kakao; regulirati stolicu, pripaziti da se mokrenje odvija u pravilnom položaju,
- dvostruko mokrenje pred spavanje,
- ojačati mišiće dna zdjelice i trbuha provođenjem tzv. treninga mokrenja s ciljem postizanja većeg kapaciteta mokraćnog mjehura,
- zaštитiti krevet plastičnim ili gumenim platnom,
- buditi dijete jednom do dva puta noću (efekt je upitan).

2. Ako navedeno primijenjeno nekoliko mjeseci ne poluči uspjeh, potrebno je uključiti:

A) alarmni uređaj, budi dijete noću zvukom ili vibracijom izazvan prvim kapima mokraće na ulošku umetnutom u gaćice. Pravilnom primjenom kroz šest mjeseci postiže se izlječenje u više od 70 posto slučajeva.

B) medikamentozna terapija: Minirin tablete ili sprej (antidiuretski hormon) kada se radi o smanjenom izlučivanju ADH noću. Ponekad se koriste lijekovi za "smirivanje" mokraćnog mjehura i povećanja kapaciteta (Ditropan, Detrunorm i slično).

3. Psihoterapija - danas mislimo da je psihička nadgradnja posljedica, a ne uzrok enureze.

4. Kod tvrdokornih se slučajeva može kombinirati terapija.

IZ PRAKTIČNOG RADA

Kada se roditelj odluči potražiti liječničku pomoć savjetujem da se vođenjem dnevnika unosa i iznosa tekućine kroz dva do tri dana pokuša doći do sljedećih odgovora: odrediti unos tekućine i hrane po satu i po količini, bilježiti u koje vrijeme i koliko puta dijete mokri tijekom dana i noći, bilježiti količinu mokraće (ako se djetetu noću stavljaju pelene potrebno ih je vagati prije i nakon upotrebe).

Na taj način dobivamo podatak o navikama mokrenja, o kapacitetu mokraćnog mjehura (saznati i maksimalni kapacitet mokraćnog mjehura traženjem od djeteta da ne mokri na prvi poziv), o količini mokraće stvorene danju i noću te se u konzultaciji s liječnikom može bolje procijeniti uzrok enureze. Za cjelovitu obradu enureze pored dnevnika potreban je nalaz urina i urinokulture, dodatno krvna slika i sonografija bubrega. □

Vodnjan spašava kažune i suhozide

ISTRA, TURISTIČKI RAJ. Ako pogledamo što se dogodilo u Bilbauu, onda je sve jasno. Tvrdim da je Istra još bolja lokacija za takvu prvorazrednu svjetsku atrakciju, najavio je župan Ivan Jakovčić mogućnost da moći američki investitori u Istru ulože milijardu dolara i stvore „turistički raj na zemlji“.

UMAŠKI DOM ZA STARIE. Umaški gradonačelnik Vilim Bassanese najavio je na skupu na kojem se okupilo više od stotinu umirovljenika da će dom za starije i nemoćne biti završen 2012. godine. U Umagu živi oko 2.500 tisuća umirovljenika. Dom se počeo graditi prije dvije godine i gradnja je stala kada je tvrtka koja ga je počela graditi upala u teškoće.

PROSLAVA SV. PELEGRINA. Umažani su 22. svibnja proslavili blagdan sv. Pelegrina, zaštitnika grada, dvjema manifestacijama: šestim susretom klapa i prvim međunarodnim natjecanjem slastičara za Cup sv. Pelegrina.

IZLOŽBA AGRIKULTURE U BAREDINAMA. U svibnju je u kompleksu Jame Baredine, u vlasništvu Silvija Legovića Kawasakija, otvorena zanimljiva izložba agrikulture. Mogu se razgledati stari poljoprivredni strojevi poput traktora i vršilice, ali i zbirka o kruhu, ulju i vinu. Jama Baredine otvorena je za javnost 1995. i godišnje je obiđe 50 tisuća posjetitelja.

PTICA ZAUSTAVILA ZRAKOPLOV. U pulskoj zračnoj luci dogodio se neobičan slučaj 26. svibnja: zbog ptice u motoru pilot hrvatske zrakoplovne kompanije morao je zaustaviti avion. Nakon tri sata čekanja da se obavi detaljan pregled aviona, osam je putnika nastavilo let prema Zagrebu.

HODOČAŠĆE POREČKE I PULSKE BISKUPIJE

LOURDES – SANTIAGO DE COMPOSTELA – FATIMA

Polazak u ponедјeljak, 27. rujna – povratak u petak, 8. listopada 2010.

Cijena hodočašća 6.800 kn (putovanje, polupansionski smještaj u hotelima).

Mogućnost plaćanja u ratama.

Prijave u župama ili izravno Biskupiji
(tel. 052/432 064, T. Milohanić)

VRATITE DJECI DJETINJSTVO. U pazinskom Spomen domu 29. svibnja održan je 14. plesni susret Istre na kojem su okupilo 650 plesača. Izvjestitelji zamjeraju na neukusne, za njihovu dob neprimjerene, gotovo erotske nastupe pojedinih plesnih skupina. Stoga su neki pedagozi apelirali da se djeci „vrati djetinjstvo“.

FULVIO TOMIZZA DOBIO BISTU. Program pograničnih susreta Forum Tomizza, zaključen je u Umagu otkrivanjem biste ovoga književnika rođenog u Materadi, koji je živio i djelovao u Italiji, a njegova su djela, romani, prevedeni i u nas. Bistu je izradio Mate Čvrljak, akademski kipar iz Labina.

SUSRET UDODIMTELJA DJECE. U Puli je 29. svibnja održana šesta konferencija udomitelja djece Hrvatske pod nazivom „Srodničko udomiteljstvo i biološka djeca udomitelja“. Okupilo se 150 udomitelja i djece.

Kažun

MOJ KAŽUN U VODNJANU. Od 7. do 25. svibnja Vodnjan je organizirao akciju „Moj kažun“, radionicu o izradi i obnovi kažuna i suhozida, pod vodstvom Branka Orbanića. Vodnjan ima najveću koncentraciju kažuna na Mediteranu. Po nekim procjenama ima ih oko dvije tisuće.

Z ARMONIKOM V ROČ. Tradicionalni međunarodni susret svirača na dijatonskim harmonikama (trieštinama) „Z armonikom v Roč“ održan je 9. svibnja po 22. put. Okupilo se 60-ak glazbenika na triestini iz Hrvatske, Slovenije i Italije.

„U ovome otkriću nema baš ničega teološki spornog. Kako piše u Bibliji, čovjek je postavljen vladati nad svijetom i u tome smislu znanosti ne treba određivati granice, sve dok se poštuje dosljedanstvo osobe“, rekao je don Živko Kustić o stvaranju prve sintetički žive stanice u laboratoriju američkog znanstvenika Craiga Ventera.“

Don Živko Kustić o stvaranju prve sintetički žive stanice u laboratoriju američkog znanstvenika Craiga Ventera □

U Vodnjanu održan festival duhovne glazbe

IDUĆI DVOBROJ LADONJE IZLAZI 18. srpnja

Donosi:

**Reportažu, život vjere iz Oprtija i Završja
Svjedočanstvo zlatomisnika Stjepana Cvitića
Intervju s dr. Ivanom Matejčićem, povjesničarom umjetnosti
Aktualno * Kronika iz biskupije i župa * Feljton**

DODI, Slijedi me

**KRISTOVA VJERNOST,
SVEĆENIČKA VJERNOST**

Početak Svećeničke godine u Biskupiji

SVEĆENIČKO POSLANJE NADILAZI SVAKO POSLANJE

Procesija uoči misnog slavlja u Svetvinčentu u povodu 60. obljetnice smrti Miroslava Bulešića

Na blagdan Srca Isusova 2009. svećenici Porečke i pulske biskupije hodočastili su u crkvu sv. Pavla u Puli. Susret je počeo razmatranjem o. Ljudevita Maračića o svećeničkom poslanju, koje nadilazi svako drugo poslanje.

Svetu misu je predvodio biskup mons. Ivan Milovan u zajedništvu s mons. Antunom Bogetićem, biskupom u miru, i šezdesetak svećenika.

Istom prigodom predstavljena je knjiga mons. Ivana Graha „Udarit ću pastira“ koja donosi popis svećenika i bogoslova koji su žrtve Drugog svjetskog rata, još više porača.

**Blagdan Srca
Isusova**

SLAVLJE KOD GOSPE SVETOMORA

Proslava završetka Svećeničke godine u Porečkoj i pulskoj održat će se u petak, 11. lipnja, na blagdan Srca Isusova, kod crkve Sv. Marije Svetomore kod Žminja.

U 17 sati počinje molitva sv. krunice za svećenike. Vlč. Ilija Jakovljević izložiti će značenje ovoga slavlja.

Svečanu svetu misu u koncelebraciji sa svećenicima u 18 sati predvoditi će porečki i pulski biskup mons. Ivan Milovan.

Nakon mise slijedi blagoslov spomenika podignutog svećenicima i bogoslovima koji su poginuli u ratu i poraću, te molitva po pokojne i odrješenje.

Misno slavlje uveličati će župni zbor iz Žminja.

Radosni događaji Crkve u Istri

U svećeničkoj godini bilo je više radosnih i značajnih događaja u Crkvi u Istri.

Ponajprije, porečko i puljska biskupija raduje se novim svećenicima koje je biskup mons. Ivan Milovan zaredio 5. lipnja u pulskoj katedrali.

Čestitke i ovogodišnjim zlatomisnicima, ali i ostalim svećenicima-jubilarcima, koji vjerno služe Bogu i Božjem narodu.

Svećenici, đakoni i bogoslovni porečki i pulski biskupije hodočastili su početkom travnja u Ars sv. Ivanu Vianneyu.

Biskup u miru mons. Antun Bogetić napisao je knjigu „Moj život – od Anda do Tihog oceana“, u kojoj prožima svoj život, svećeničko i biskupsко djelovanje.

Biskup Milovan je posvetio dvije spomen-ploče: 23. travnja boljunskom župniku Mirku Vekjetu, koji je 1943. stradao u Dachau, i 28. travnja Egidiju Bulešiću u Puli.

Vjernici iz Škropeta u središnjoj Istri, ali ne samo oni, dočekali su ostvarenje velike želje da imaju svoju crkvu. To se i dogodilo: biskup Milovan posvetio je 7. svibnja predivnu crkvu posvećenu Bl. Alojziju Stepincu.

Dječji festival duhovne glazbe u Vodnjanu 22. svibnja održan je pod geslom „Svećeništvo: dar čovječanstvu“.

PISMO BISKUPA MONS. IVANA MILOVANA

Hvala na predanom radu

„Blažena Djevica Marija, Majka i Kraljica svećenika, neka nas prati svojim zagovorom i primjerom u vjernom nasljedovanju njezina Sina Isusa Krista.

Biskup mons. Ivan Milovan

Subraćo svećenici, na ovogodišnji blagdan Srca Isusova završava Svećenička godina koju je lani providnosno potaknuo Sveti Otac i koja je u svoj Crkvi bila široko prihvaćena. Svećenicima je ovo bila prigoda da još dublje, umom i srcem, proniknu «dar i otajstvo» kojim su zahvaćeni, a cijeloj je Crkvi to bio poziv da se sa zahvalnošću, molitvom i spremnošću na što bolju suradnju svećenika i laika, sjeti svojih duhovnih pastira.

U ovom vremenu kad se u medijima neumjereni ističu sablazni koje su počinili neki svećenici postoji opasnost da se zaboravi onaj najveći broj svećenika: uzornih, predanih služenju braći, koji žive pastoralnu ljubav u vjernosti, zauzetosti, skromnosti i strpljivosti, u traženju uvijek novih inicijativa za navještanje evanđelja spaša.

Subraćo svećenici, «želimo vam još jednom reći da prepoznajemo ono što vi jeste i što činite u Crkvi i svijetu. Crkva vas voli i prati vas s poštovanjem i divljenjem. Vi ste radost za naš katolički narod u svijetu, on vas prihvata i podržava, posebno u ova vremena trpljenja».

Kao biskup ove mjesne Crkve zahvaljujem vam na vašem predanom radu u župnim zajednicama i u drugim službama koje su vam povjerene i od kojih ne bježite, nego na biskupov poziv «podmećete leđa» jer volite Crkvu i želite joj služiti na mjestu i na način kako je to ovog časa najpotrebnije. Nenadmašni su nam uzori sv. Ivan M. Vianney, naš don Miro Bulešić i mnogi drugi.

Draga subraćo, želimo na kraju na svečan način, čitava naša biskupijska obitelj porečka i pulska – svećenici, redovnici, redovnice, vjernici laici – zaključiti ovu Svećeničku godinu liturgijskim slavlјem koje će se održati na blagdan Srca Isusova kod crkve Svete Marije Svetomore. Dodite da zajedno zahvalimo za Svećeničku godinu, godinu molitve i razmišljanja o svećeništvu, te da se učvrstimo u zajedništvu jednog prezbiterija. Zahvalno slavlje bit će svojevrstan zaključak, ali i poticaj za nov početak. Zahvalit ćemo Gospodinu također za svećenike mučenike i svjedočke vjere kojima ćemo ondje postaviti ploču. Molit ćemo za nova duhovna zvanja koja su jamstvo budućnosti Crkve.

Neka nam Duh Sveti pomogne da budemo pozorni na ono što nam on danas govori. Tako ćemo obnovljenom snagom i radošću moći služiti Crkvi i svijetu. A Blažena Djevica Marija, Majka i Kraljica svećenika, neka nas prati svojim zagovorom i primjerom u vjernom nasljedovanju njezina Sina Isusa Krista.

+ Ivan, biskup

PAPA BENEDIKT XVI. PROGLASIO SVEĆENIČKU GODINU

Svećenici – neprocjenjivi dar za Crkvu i čovječanstvo

“Dragi svećenici, Krist računa na vas. Po primjeru svetog Arškog župnika, pustite da vas On osvoji.”

Papa Benedikt XVI.

Prigodom predstojeće svetkovine Presvetog Srca Isusova, u petak, 19. lipnja 2009. – na dan koji je tradicionalno posvećen molitvi za posvećenje svećenika – odlučio sam službeno proglašiti Svećeničku godinu u prigodi 150. obljetnice rođenja za nebo Ivana Marije Vianneya, sveca zaštitnika svih župnika na svijetu. Ta godina, koja želi potaknuti snažniju zauzetost za duhovnu obnovu svih svećenika u cilju njihova snažnijeg i prodornijeg svjedočenja evanđelja u današnjem svijetu, završit će se na istu svetkovinu 2010.

„Svećeništvo je ljubav Isusova srca“, uobičavao je govoriti sveti Arši župnik. Taj dirljivi izraz omogućuje nam prije svega s nježnošću se i zahvalnošću spomenuti neprocjenjivog dara koji jeg svećenici predstavljaju ne samo za Crkvu, već i za samo čovječanstvo. Mislim na sve one prezbiterije koji vjernicima i čitavom svijetu ponizno i svakodnevno nude Kristove riječi i geste, nastojeći se sjediniti s Njim u svojim mislima, volji, osjećajima i čitavim svojim životom. Kako im ne odati priznanje za njihove apostolske napore, njihovo neumorno i samozatajno služenje, njihovu ljubav kojom teže zagrliti sve? I kako ne pohvaliti vjernu odanost tolikim svećenicima koji usprkos svim poteškoćama i nerazumijevanjima ostaju vjerni svojem pozivu biti Kristovi prijatelji, koje je on po imenu pozvao, sebi odabralo i poslao?

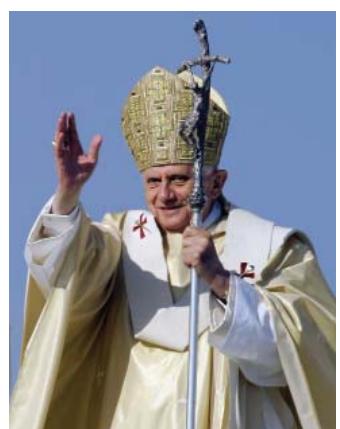
... Presvetoj Djevici povjeravam ovu Svećeničku godinu. Molim je da probudi u srcu svakog prezbitera velikodušnu i novu zauzetost za one ideale potpunog predanja Kristu i Crkvi koji su nadahnjivali misao i djelo svetog arškog župnika...

Dragi svećenici, Krist računa na vas. Po primjeru svetog Arškog župnika, pustite da vas On osvoji. Tako ćete i vi, u današnjem svijetu, biti glasnici nade, pomirenja i mira!

**Papa Benedikt XVI.
SVEĆENICI,
NE BUDITE TUŽNI!**

Prijateljstvo s Kristom temeljni je i prepoznatljiv čimbenik svakog svećeničkog i redovničkog zvanja. Ako je svećenik zaista Božji čovjek, koji Bogu pripada i pomaže da ga se ljubi, mora biti u njegovoj ljubavi, slušajući njegovu riječ. Stoga je molitva prvo svjedočanstvo koje potiče zvanje.

Mladi, ako vide žalosne i osamljene svećenike, ne osjećaju se ohrabreni slijediti njihov primjer. Dapače, sumnjuju u budućnost takvog svećenika. Stoga je važno ostvariti zajedništvo života koje očituje ljepotu svećeničkog života.

4 SVEĆENIČKA GODINA

MLADOMISNICI

Prve subote u lipnju ove godine svećenički red u pulskoj katedrali primili su:

Vladimir Brizić, rođ. 1979.

Jeronim Jokić, rođ. 1976.

Izidor Sekicki, rođ. 1985.

Alen Žufić, rođ. 1978.

BOGOSLOVI

Josip Peteh, iz Žminja, 5. godina

Zoran Vladušić, iz Pule, 2. godina

Željko Bagavac, iz Labina, 1. godina

SJEMENIŠTARAC

Dejvis Martinović, 3. godina Kolegija u Pazinu

BISKUPI I SVEĆENICI POREČKE I PULSKE BISKUPIJE

Kristova vjernost,

BISKUPI

Bogetić Antun r. 1922., zrđ. 1946., za biskupa posvećen 1984., u miru

Milovan Ivan r. 1940., zrđ. 1964., posvećen za biskupa 1998.

SVEĆENICI

Baf Alojzije r. 1932., zrđ. 1956., župnik u Vižinadi

Bartolić Ivan r. 1921., zrđ. 1945., župnik u Lindaru

Bartolić Marijan r. 1928., zrđ. 1951., umirovljenik

Bilić Ljubomir r. 1968., zrđ. 2002., župnik u Svetvinčentu

Blaha Milan r. 1967., zrđ. 2001., Žepče, BiH

Borić Ivan r. 1951., zrđ. 1977., župnik u Velenom Vrhu,

Bošnjak Stipan r. 1946., zrđ. 1972., župnik u Baderni

Bošnjaković Blaž r. 1959., zrđ. 1986., župnik u Sv.Nedelji

Butković Ivan r. 1959., zrđ. 1986., župnik u Višnjanu

Buždon Maksimilijan r. 1980., zrđ. 2005., župnik u Funtani

Capasso Michele r. 1967., zrđ. 1999., prefekt studija u Sjemeništu u Puli

Castillo Alejandro r. 1975., zrđ. 2002., duhovnik u Bogsloviji u Rijeci

Castro H. Juan Manuel r. 1973., zrđ. 2006., župni vikar u Poreču

Catary L. Joel r. 1970., zrđ. 1999., župnik u Premanturi

Ciba Zygmunt r. 1960., zrđ. 2001., u itineraciji Neok. puta

De Angelis Piergiorgio r. 1961., zrđ. 1995., ravnatelj Sjemeništa u Puli

Diko Pave, 1969., zrđ. 2002., upravitelj župe Kršete

Ferlin Maksimilijan r. 1978., zrđ. 2006., župnik u Starom Pazinu

Gomes Neidson r. 1959., zrđ. 1997., župnik u Torontu, Kanada

Grah Ivan r. 1928., zrđ. 1952., u miru

Grbac dr. Josip r. 1955., zrđ. 1982., prof. na Teologiji u Rijeci

Grbac Vilim r. 1957., zrđ. 1984., župnik u Katedrali u Puli

Iacobucci Girolamo r. 1949., zrđ. 1998., Sjemenište u Puli

Illich Armando r. 1970., zrđ. 2004., župnik u Valturi

Ivančić Ante r. 1945., zrđ. 1973., upravitelj župe Šišan

Jakovljević Ilija r. 1979., zrđ. 2003., kancelar Biskupije

Jelenić Marijan r. 1938., zrđ. 1961., župnik u Vodnjanu

Jelenić Sergije r. 1950., zrđ. 1976., župnik u Sv. Josipu, Pula

Jelovac Ivan r. 1922., zrđ. 1947., u miru

Jukopila Antun r. 1935., zrđ. 1973., župnik u Oprtlju

Jurjević Bernard r. 1972., zrđ. 2003., odgojitelj u Pazinskom kolegiju

Kalčić Josip r. 1935., zrđ. 1958., župnik u Sv. Lovreču Pazenatičkom

Kancijanić Marijan r. 1937., zrđ. 1963., generalni vikar, župnik u Kašteliru

Klarić David r. 1980., zrđ. 2004., vojni kapelan u Zagrebu

Koraca Rudolf r. 1940., zrđ. 1964., župnik u Umagu

Koren Milivoj r. 1946., zrđ. 1972., župnik u Novigradu

Kordić Ivan r. 1955., zrđ. 1981., ravnatelj u Pazinskom kolegiju

Kos Nikola r. 1929., zrđ. 1957., u miru

Kramar Ivan r. 1941., zrđ. 1969., župnik Nove Vasi (porečke)

Kurelović Antun r. 1936., zrđ. 1961., župnik u Pićnu

Kurelović Franje r. 1936., zrđ. 1961., u miru

Kvaternik Simon r. 1971., zrđ. 1998., Ljubljanska nadbiskupija

Lakoseljac Marcel r. 1933., zrđ. 1958., župni vikar u Umagu

Lekaj Rikard r. 1984., zrđ. 2009., župni vikar u Rovinju

Listeš Joško r. 1969., zrđ. 2001., župnik u Fažani

Macinić Ivan r. 1939., zrđ. 1965., župnik u Tinjanu

Maj Pjotr r. 1972., zrđ. 2001., teol. studij u Zagrebu

Massa Geremia r. 1961., zrđ. 2001., župnik u Žbandaju

Matika Mladen r. 1970., zrđ. 1997., župnik u Pazinu

svećenička vjernost

Matoic Franjo r. 1952., zrđ. 1979., u miru

Merlić Antun r. 1924., zrđ. 1947., u miru

Mikolić Marino r. 1938., zrđ. 1961., župnik u Mot. Novakima

Milanović Božo r. 1920., zrđ. 1944., u miru

Milohanić Mladen Juvenal r. 1940., zrđ. 1965., župnik u Bujama

Milovan Marijan r. 1934., zrđ. 1959., na liječenju

Milovan Milan r. 1937., zrđ. 1962., župnik Gospe od Mora, Pula

Milovan Vjekoslav r. 1932., zrđ. 1957., vicepostulator za kauzu kanon. Sl. Božjeg M. Bulešića

Mišura Stipan, r. 1943., zrđ. 1969., župnik u Rapcu

Mladineo Nikola, r. 1983., zrđ. 2009., postdiplomski studij u Jeruzalemu

Mlikota Ivan, župnik u Ližnjantu

Močibob Ante r. 1937., zrđ. 1965., župnik u Medulinu

Mužina Milan r. 1949., zrđ. 1974., župnik Sv. Pavla u Puli

Nefat Atilje r. 1937., zrđ. 1963., u miru

Nižetić Antun r. 1978., zrđ. 2006., župnik u Kanfanaru

Okadar Hrvoje r. 1979., zrđ. 2007., župni vikar u Buzetu

Pahor David r. 1969., zrđ. 2005., Dubrovačka biskupija

Pahović Petar r. 1936., zrđ. 1962., župnik u Poreču

Palmowsky Przemislaw r. 1972., zrđ. 2001., teol. studij u Zagrebu

Pamić Marijan r. 1932., zrđ. 1956., župnik u Cerovlju

Paraniak Miroslaw r. 1967., zrđ. 1998., župnik u Barbanu

Pavlović Ilija r. 1973., zrđ.

2001., župnik u Boljunu

Petrović B. Aleksandar r. 1937., zrđ. 1962., župnik u Plominu

Petrović Dragutin r. 1952., zrđ. 1977., u Italiji

Pilekić Dalibor r. 1977., zrđ. 2003., župnik u Roču

Pranjić Luka r. 1983., zrđ. 2007., župnik u Grožnjanu

Princ Ivan r. 1951., zrđ. 1977., župnik u Raklju

Prodan Antun r. 1922., zrđ. 1947., u miru

Prodan Ivan r. 1950., zrđ. 1978., župnik u Kršanu

Puljić Vinko r. 1962., zrđ. 1984., župnik u Štinjanu

Purkić Jure r. 1973., zrđ. 2007., župni vikar u Nivigradu

Racan Josip r. 1939., zrđ. 1965., župnik u Gračićeu

Rajčić Željko r. 1969., zrđ. 1998., župnik u Brtonigli

Rakar Lino r. 1946., zrđ. 1973., župnik u Zrenju

Rovis Jordan r. 1948., zrđ. 1973., župnik u Žminju

Saturi Daniel r. 1972., zrđ. 1998., u Portugalu

Staver Željko r. 1939., zrđ. 1962., u miru

Stefanuti Ivan r. 1942., zrđ. 1968., u miru

Szymanski Dariusz r. 1959., zrđ. 1998., župnik u Marčani

Sachović Andrej r. 1977., zrđ. 2008., župni vikar u Labinu

Širol Romano r. 1937., zrđ. 1965., župnik u Sv. Mateju, Cere

Štoković Ivan r. 1936., zrđ. 1962., župnik u Vrhu

Vujišić Aleksandar r. 1969., zrđ. 2006., u Italiji

Zec Željko r. 1949., zrđ. 1974., župnik u Labinu

Zgrablić Darko r. 1971., zrđ. 1998., župnik u Balama

Zgrablić Milan r. 1960., zrđ.

1986., župnik u Rovinju

Zohil Lino r. 1964., zrđ. 1989., župnik u Vrsaru

Zović Josip r. 1946., zrđ. 1970., župnik u Raši

Živolić Gracijano r. 1966., zrđ. 2003., župnik u Motovunu

Žmak Mario r. 1948. zrđ. 1973., župnik u Buzetu

REDOVNICI

Anto Stjepanović, karemljčanin, župnik u Gologorici

Franjevci:

Frane Delić, župni vikar u sv. Antunu u Puli

Berard Barčić, sv. Antun u Puli

Tomislav Hrstić, župnik u sv. Antunu u Puli

Stanko Škunca, župni vikar u sv. Antunu u Puli

Mate Trinajstić, župnik u Rovinjskom Selu

Vlado Zahija, Rovinj

Alfons Orlić, Pazin

Job Mikolić, upravitelj župe Pazinski Novaki

Konventualci:

Duro Vuradin, bolnički kapelan

Nikica Batista, samostan u Puli

Bernardin Filinić, župni vikar u sv. Ivanu u Puli

Krunoslav Kemić, župnik u sv. Ivanu u Puli

Nikola Rožansković, župni vikar u sv. Ivanu u Puli

Pavlini:

Rodak M. Krzysztof, župnik u Sv. Petru u Šumi

Knežević J. Euzebije, župni vikar u Sv. Petru u Šumi

Kiš Alne, u samostanu u Sv. Petru u Šumi

ZLATOMISNICI

Atilije Krajcar r. 1934., zrđ. 1960., župnik u Karojbi

Stjepan Cvitić r. 1935., zrđ. 1960., župnik u Hreljićima

Dragutin Domšić r. 1930., zrđ. 1960., župnik u Grdoselu

Ante Žufić r. 1933.. zrđ. 1960., župnik u Trvižu

Lucijan Ferenčić r. 1936., zrđ. 1960., župnik u Austriji

**Počast
stradalnicima**

Mons. Ivan Grah napisao je knjigu „Udarit ću pastira“ u kojoj opisuje sudbinu nekih crkvenih djelatnika, stradalnika, na području današnje Porečke i pulske biskupije. To je bila osnova da Crkva u Istri na poseban način u prigodi završetka Svećeničke godine oda počast svećenicima i bogoslovima koji su izgubili život u ratnom i poratnom vihoru. Njihova su imena uklesana u spomen obilježje kod crkve Majke Božje Svetomore/Stomorice kod Žminja. Petnaest svećenika – troje bogoslova.

Biskup Ivan Milovan u knjizi „Udarit ću pastira“, među ostalim, je napisao:

- Zahvalni smo preč. Ivanu Grahu što je velikom marljivošću i upornošću (pa i hrabrošću) prikupio podatke o stradanjima crkvenih djelatnika o kojima je riječ. Između ostalih don Francesco Bonifacio već je uzdignut na čast oltara, a za don Miroslava Bulešića u tijeku je proces beatifikacije. Drugi su pak istinski „svjedoci vjere“ ili jednostavno nevine žrtve mržnje i bezumlja. Svima im se na ovaj način čuva spomen, a to je i trajna zadaća biskupijske zajednice.

SVEĆENICI I SJEMENIŠTARCI

RUDOLF BRNOBIĆ (Kaštelir 1886. – Trebinje 1941.). Za svećenika je zaređen 1910. Četnici su ga ubili kod Trebinja.

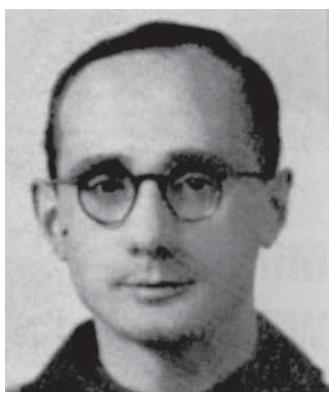
ANGELO TARTICCHIO (Galižana 1906. – Lindar, 1943.). Zaređen 1932. Streljan na Lindarskom noću 19. rujna 1943.

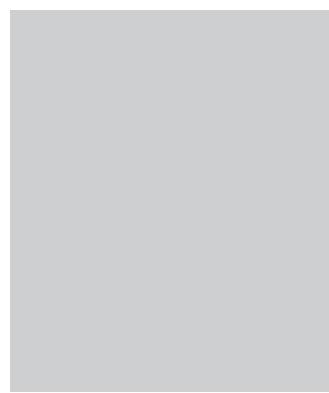
ŠIME MILANOVIĆ (Kringa 1905. – Slum 1943.). Svećenikom je postao 1933. Njemački ga je časnik uslijedio na putu za Buzet.

EMANUELE ONGARO (Padova 1884. – Pazin 1943.). Zamjenik gvardijana u Pazinu. Izrešetan na vratima samostana.

GRAZIANO ZANIN (Udine 1912. – Pula 1944.). Franjevac konvencionalac, stradao dok je pokušao odnijeti na sigurno Svetu otajstvo.

CAMILLO AMMIRATI (Napoli 1876. – Treviso 1944.). 1943. odveli su ga partizani u pazinski Kaštel. Umro psihički dotučen.

MARCO ZELCO (Višnjan 1893. – Kanfanar 1944.). Bio je župnik u Kanfanaru. Osuđen na smrt vješanjem zbog lažnih osuda.

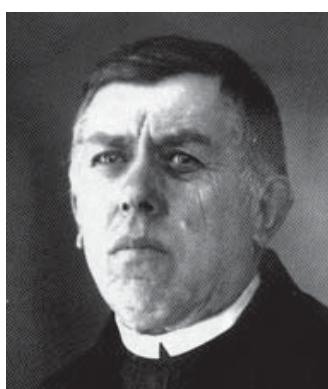

MIRKO VEJKET (Trst 1902. – Dachau 1944.). Bio je optužen za suradnju s partizanima te uhićen i potom deportiran u Dachau.

LUIGI BRANDOLISE (Trento 1885. – Poreč 1944.). Stradao je 1944. prigodom savezničkog bombardiranja Poreča.

– RATNE I PORATNE ŽRTVE

ŠIME FRULIĆ (Beram 1868. – Trst 1944.). Kao narodnjak i rodoljub bio je trn u oku pazinskih fašista. Umro je 1944.

KAZIMIR PAIĆ (Sv. Ivan od Šterne 1911. – Gorizia 1945.). Nakon pada Italije, sudjelovao je u Narodnooslobodilačkom pokretu.

FRANCESCO BONIFACIO (Piran 1912. – ? 1946.). Godine 1946. dočekali su ga narodni stražari i odveli u nepoznato.

VLADIMIR VIVODA (Buzet 1924. – Motovun-ska šuma 1944.). Optužen je za širenje domobranstva. Mučili ga i ubili.

UDARIT ĆU PASTIRA

ANTUN KOŽLJAN (Barban 1927. – 1944.). Upao je u fašističku zasjedu, proglašili su ga simpatizerom partizana i ubili nevinog.

RATIMIR BELETIĆ (Motovun 1919. – Pula 1947.). Životom je stradao na tzv. bloku, privremenoj granici na glavnoj cesti Pula-Labin.

MIROSLAV BULEŠIĆ (Svetvinčenat 1920. – Lanišće 1947.). Ubijen nakon prve poratne krizme u Lanišću 1947.

VLATKO LAKOSELJAC (Motovunski Novaki 1924. – Pula 1949.). Umjesto da ga spase od upale pluća, trovali ga tabletama.

MILUTIN-GRACIJANO KRIZMANIĆ (Ježenj 1923. – Bolzano 1945.). Ispao iz vlaka kod Bolzana na povratku iz logora.

**NAJAVLJEN DOKUMENT O
FORMACIJI SVEĆENIČKIH
KANDIDATA**

U sjemeništima treba blistati sreća

Na završetku Svećeničke godine mogao bi biti objavljen tekst o formaciji svećeničkih kandidata. Inicijativu razmatra Kongregacija za katolički odgoj, najavio je nadbiskup Jean-Louis Brugues, tajnik te vatikanske ustanove.

O. Berard Barčić

Moli Boga

O. Berard Barčić, živi u samostanu Sv. Franje u Puli, u rujnu će proslaviti 100. rođendan. Današnjim svećenicima poručuje:

“Svećeniku treba reći ono što ja sebi svaki dan govorim: Berarde, moli Boga, citaj i razmatraj Svetu pismo, moli da ti rasvjetli što od tebe traži, a onda kada upoznaš što od tebe traži, moli ga da ti dade snage da to izvršiš. Svaki dan je dan kad čovjek može postati bolji, kad može bolje Boga upoznati, kada može bolje bližnjega ljubiti.”

MOJ SVEĆENIČKI IDENTITET

Svugdje, osim u svećeništvu, osjećam se strancem

”Ja znam da sam na dobrom mjestu u svećeništvu, ali da ponekad jako dobro, ponekad osrednje, ponekad loše, a ponekad i jako loše obavljam svoje zadatke. I znam da ne trebam mijenjati zvanje, nego svoj odnos prema zvanju.

Vlč. Blaž Bošnjaković

Mislim da ću do kraja života otkrivati svoj svećenički identitet. Ne mislim time otkrivati sebe drugima, nego samoga sebe sebi, jer sam samome sebi zagonetka. Duboko u sebi doživljavam da jedino to što sam svećenik ispunjava sigurnošću moju najdublju dubinu, a opet jednako kao i u svome djetinjstvu prepoznajem se u još sijaset stvari: kao dijete želio sam biti vlakovođa i kuhan (sviđala mi se kuvarska kapa) te slastičar (sviđali su mi se kolači) i ne znam koja su još zanimanja bila u diru. Danas doživljavam u sebi sklonost poeziji, nogometu, trčanju, bicikлизmu, zidariji, raspravama... No, ni u jednoj od tih sklonosti ne osjećam se sigurno, ostvareno, ne osjećam se “doma”. Svugdje, osim u svećeništvu, osjećam se strancem. Dapače, ni jedan neuspjeh: bilo slaba propovijed, bilo nepripremljen i na brzinu “obavljen” sakramentalni obred, bilo tapkanje na jednom mjestu u svećeničkoj karijeri, ne bacaju me u malodušnost kao da sam se našao na krivom mjestu (u životu). Ja znam da sam na dobrom mjestu u svećeništvu, ali da ponekad jako dobro, ponekad osrednje, ponekad loše, a ponekad i jako loše obavljam svoje zadatke. I znam da ne trebam mijenjati zvanje, nego svoj odnos prema zvanju.

Kad sam bio mlad svećenik (govorim samo o samome sebi i o onom dobu) bio sam najveći (za „glavu viši od svega naroda“, kao Saul), najpametniji, u sve sam se razumio, bio sam radijalan, brz (i na jeziku i na djelu!), neumoljiv, nestrpljiv, fanatik pravde... Nakon tolikih godina službe, ulijetanja u svakakve rizične životne poteze, postao sam (si) tako neznatan, neinteresantan, nezanimljiv, sitan i malen..

Dok pišem ove retke stavljam se u kožu svećenika i bogoslova koji su u ratu i poraću ubijeni i čija smo imena dali uklesati u spomen-ploču. Dobro je što je to učinjeno bez komentara. Ubijeni su jer su bili “bliski” partizanima ili fašistima. A što su oni stvarno željeli i što su stvarno mislili? To samo Bog zna. Pobjednici uvijek pišu povijest, a koliko je njihovo pismo točno za pojedinačne slučajeve, upitno je. “Nije mi do mišljenja 1judi, niti sudim sam sebe. Meni je sudac Bog i moja savjest” - tako, otprilike, rekoše sv. Pavao i kasnije, blaženi Alojzije Stepinac. Pa, neka Bog sudi (i meni, piscu ovih redaka)!

Blaž BOŠNJAKOVIĆ